

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI

RİTMOTERAPİ YÖNTEMİ VE RİTMOTERAPİ BECERİ
ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

VOLKAN FATİH YILMAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DR. ÖĞR. ÜYESİ ELÇİN ERGİN TALAKA

TEMMUZ - 2023

KASTAMONU

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Volkan Fatih YILMAZ

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RİTMOTERAPİ YÖNTEMİ VE RİTMOTERAPİ BECERİ ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

VOLKAN FATİH YILMAZ

**KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI
DANIŞMAN:DR. ÖĞR. ÜYESİ ELGİN ERGİN TALAKA**

Bu çalışmanın amacı, eğitimde destekleyici / tamamlayıcı olarak kullanılan Ritmoterapi müzik terapi yönteminin, eğitim felsefesi incelenerek, uygulamalarına katılan bireylerin ritimsel ve sosyal beceri gelişimine olan faydalarının test edilerek, ölçülebileceği; Geçerli, güvenilir, kapsayıcı ve kullanışlı ölçeğinin geliştirilmesidir. Ritmoterapi müzik ve ritim terapi yöntemi öğretim programının Dünyadaki yöntemler ile benzer ve farklı olan özellikleri, örnek uygulama dersi ile ayrıntılı incelenerek, Nitel araştırma yöntemi olan belgesel tarama modeli ile tamamlayıcı ve betimleyici araştırma deseni kullanılarak literatür taranmaktadır. Ritmoterapi uygulamalarında kullanılması için geçerli, güvenilir, kapsayıcı ve kullanışlı ölçme aracının geliştirilmesi bakımından araştırma; Nicel araştırma yöntemi olan saha uygulama tekniği ile tarama sonucunda elde edilen bulguların ayrıntılı istatistiksel ölçümleriyle temellendirilmektedir. Ritmoterapi uygulamalarının ritimsel ve sosyal beceri gelişimi faydalarını ölçmeye yönelik olan ölçek ifadeleri, literatür taraması ile belirlenerek, alan uzmanlarının görüşüne anket ile sunulmaktadır. Ölçek madde önem dereceleri ve katsayıları, uzmanlardan gelen dönütlerle belirlenerek pilot ölçek oluşturulmaktadır. Ritmoterapi ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik testleri 100 İlk Okul, 100 Orta Okul ve 100 Lise öğrencisinin katılımıyla, her kademe ile 100'er saat uygulamaları gerçekleştirilerek, güvenirlik katsayısı .99 olan ölçme aracı ile Ritmoterapi uygulamaların, istatistiksel anlamlılık düzeyi belirlenmiş, ritimsel ve sosyal beceri gelişimine faydalarının ölçülebilmese yönelik geçerli, güvenilir, kullanışlı ve kapsayıcı beceri ölçeği / testi geliştirilmiştir.

ANAHTAR KELİMELEER:Ritmoterapi, Ritmoterapi Ölçeği, Müzik Terapi, Müzik Terapi Ölçeği, Beceri Ölçeği

Temmuz 2023, 59 Sayfa

ABSTRACT**MSC THESIS****RHYTHMOTHERAPY METHOD AND RHYTHMOTHERAPY SKILL
SCALE DEVELOPMENT STUDY****VOLKAN FATİH YILMAZ****KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
ART AND DESIGN DEPARTMENT
SUPERVISOR:ASSIST. PROF. DR. ELGİN ERGİN TALAKA**

The aim of this study, it is stated that the Rhythmotherapy therapy method, which is used as a learning / music therapy in education, can be tested and measured by examining the education strongly, and the benefits of the individuals participating in the practices in the rhythmic and social skill groups; It is the development of a valid, reliable, inclusive and useful scale. The similar / different features of Rhythmotherapy music & rhythm therapy method teaching program with the methods in the world were examined in detail with a sample application lesson and the literature was reviewed using the documentary scanning model, which is one of the qualitative research methods, a complementary and descriptive research design. Researching the grouping of a valid, reliable, inclusive and useful tool for the use of Rhythmotherapy practices; It is based on the field application technique, which is a quantitative research method, and detailed measurements of the processes obtained as a result of scanning. The benefits of Rhythmotherapy practices in rhythmic and social skill development are determined by time-oriented scale expressions, literature usage and presented to the opinions of field experts with a questionnaire. Pilot planning is created by determining the scale item importance levels and coefficients with the feedback from the experts. The validity and reliability test of the Rhythmotherapy scale is carried out with the accommodation of 100 Primary School, 100 Middle School and 100 High School students, 100 hours of applications at each level, and the level of Rhythmotherapy benefit using rhythmical and social skills is determined with the operating tool, the reliability of which is .99. Valid, reliable, useful and inclusive skill dimension scale / test run developed.

KEYWORDS:Rhythmotherapy, Rhythmotherapy Scale, Music Therapy, Music Therapy Scale, Skills Scale

July 2023, 59 Page

TEŞEKKÜR

Verdiklerimle, yeni hayatlar başlatabilmemi sağlayan; Evrenin ulu mimarına...

VOLKAN FATİH YILMAZ

Kastamonu, 2023

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ ONAYI	ii
TAAHHÜTNAME	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	x
1. GİRİŞ.....	1
2. ARAŞTIRMA PROBLEMİ.....	3
2.1 Kuramsal Çerçeve	3
2.1.1 Orff Yöntemi.....	3
2.1.2 Kodaly Yöntemi.....	3
2.1.3 Suzuki yöntemi	4
2.1.4 Dalcroze Yöntemi	4
2.2 Ritmoterapi ve Diğer Ritim Odaklı Eğitimsel Terapilerin Benzer ve Farklı Özelliklerinin İncelenmesi	4
2.3 Beceri Ölçekleri.....	6
2.4 Kavram ve Terimler	7
2.4.1 Kavramlar	7
2.4.2 Terimler	8
2.5 Ardalın (Literatür) Taraması.....	9
3. RİTMOTERAPİ’NİN EĞİTİM’DE KULLANIMI	14
3.1 Ritmoterapi’nin Türkiye’de Mevcut Durumu	17
3.2 Ritmoterapi Yönteminin Eğitim Uygulamaları	19
3.3 Ritmoterapi Yöntemi M.E.B Eğitim Müfredatı	20
3.4 Ritmoterapi Örnek Ders / Uygulama Programı	22
4. ARAŞTIRMA SORUNLARI / HİPOTEZLER.....	24
4.1 Tezin Amacı	25
4.2 Tezin Önemi	25
4.3 Tezin Sınırlılıkları	26
5. YÖNTEM.....	27
5.1 Araştırma Modeli	27
5.2 Araştırma Evreni / Örneklemi / Çalışma Grubu.....	28
5.3 Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri	28
5.4 Ritmoterapi Beceri Ölçeğinin Geliştirilme Aşamaları	29
5.5 Verilerin Toplanması.....	36
5.6 Verilerin Analizi	36
5.7 Pilot Ölçeğe Ait Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması	36
6. BULGULAR	38
7. SONUÇ VE ÖNERİLER	45
7.1 Öneriler.....	49
KAYNAKLAR	52
EKLER.....	58

EK - 1 Ritmoterapi Ölçeği.....	59
--------------------------------	----

TABLOLAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 5.1 Hedef Beceri İfadelerinin Katsayı Değerleri	29
Tablo 5.2 Kapsam Geçerlik Oranı (KGO) Tablosu	32
Tablo 5.3 Kapsam Geçerlik İndeksi (KGİ) Tablosu	33
Tablo 5.4 KGO ve KGİ Sonrası Nihai Pilot Uygulama Ölçeği	34
Tablo 6.1 Katılımcılara Ait Tanımlayıcı İstatistikler Tablosu	38
Tablo 6.2 Tanımlayıcı İstatistikler	39
Tablo 6.3 İlk Okul Ritimsel ve Sosyal Gelişim Öncesi Sonrası Kolerasyon Testi	40
Tablo 6.4 Orta Okul Ritimsel ve Sosyal Gelişim Öncesi Sonrası Kolerasyon Testi	40
Tablo 6.5 Lise Ritimsel ve Sosyal Gelişim Öncesi Sonrası Kolerasyon Testi	41
Tablo 6.6 İlk Okul Ritimsel ve Sosyal Gelişim Öncesi Sonrası Karşılaştırma Testi	41
Tablo 6.7 Orta Okul Ritimsel ve Sosyal Gelişim Öncesi Sonrası Karşılaştırma Testi	42
Tablo 6.8 Lise Ritimsel ve Sosyal Gelişim Öncesi Sonrası Karşılaştırma Testi	43
Tablo 6.9 Ritmoterapi'nin Ritimsel ve Sosyal Beceri Gelişimine Etki Oranları	51

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
M.E.B	: Milli Eğitim Bakanlığı
T.D.K	: Türk Dil Kurumu

1. GİRİŞ

Müziğin tarihteki en önemli kullanımlarından biri terapidir. Bu bağlamda; “Yaşamsal duyguların aktarım yöntemi olarak müziğin, tedavi amaçlı kullanıldığı görülmektedir” (Güvenç, 2002, s.460-467). Yapılan araştırmalar ve beyan edilen görüşlerdeki ortak tema olan, bireylerin fiziksel, zihinsel, duygusal ve bilişsel gelişimlerini destekleyici niteliğe sahip ritim çalışmalarının gerekliliği ile Dünya’da mevcut olan yöntemler incelendiğinde, Ritmoterapi yönteminin ayrıntılı incelenmesi öngörülmüştür.

Eğitimsel olarak uygulanan; Ritmoterapi müzik ve ritim terapi eğitim yönteminin, bireylerin bedensel, zihinsel, bilişsel ve duygusal gelişimleri üzerindeki etkileri araştırılmaktadır. Dünyada var olan müzik terapi yöntemlerine ek olarak Ritmoterapi yönteminin araştırmada seçilmesi, Ritmoterapi eğitime katılan bireylerin ritimsel ve devişsel gelişimlerinin ölçülebileceği bir ölçme aracına duyulan ihtiyaç dolayısıyla belirlenmiştir.

Ritmoterapi, ritimsel tepkinin ve farkındalığın motivasyon ve konsantrasyon olarak artırılmasında ritimleri terapi amaçlı kullanarak, birey merkezli bir eğitim yöntemi ve sağlıklı yaşama disiplini sunmaktadır.

“Eğitim gören bireyler ile gerçekleştirilen ritim uygulamaları, ritim hissini artırırken dengeli hayat farkındalığı katmaktadır. Ritim uygulamaları fiziksel kabiliyetleri ilerletmektedir. Bireyin pozitif karakter özelliklerinin ilerlemesine destek sağlar. Ritim çalışmaları, çocuklarda ritimsel hissiyatı, duyum kabiliyetini, odaklanmayı, senkronizasyonu, uyumu ve fiziksel kabiliyetini destekler; istikrar katar” (M.E.B, 2013, s.3). Beden gelişiminde ritim’in önemi ile ilgili araştırmaların sonuçları benzer kazanımları işaret etmektedir.

Araştırmada; Ritmoterapi yönteminin oluşumu, gelişimi, kullanım alanları ve uygulama örneği incelenerek, ayrıntılı müfredatı ve prensipleri hakkında bilgiler verilmektedir. Araştırmanın kuramsal çerçevesinde, Dünya’da var olan mevcut yöntemler ayrıntılı incelenerek, Ritmoterapi yöntemi ile benzer ve farklı özellikleri ele

alınmaktadır. Alandaki mevcut yöntemler incelendiğinde, akademik eğitim içeriğine sahip olan Ritmoterapi yönteminin incelenmesinin önemi bir kez daha görülmektedir.

Bu araştırmada, Ritmoterapi yönteminin uygulamalarındaki gelişim düzeyinin ölçülebilmesi ve bilimsel olarak raporlanabilmesi için Ritmoterapi ölçeği geliştirilmesi ve yapılan uygulamalarda ritimsel gelişim ve devinişsel, sosyal gelişim düzeylerinin bu ölçek referans alınarak elde edilmesi hedeflenmektedir. Ritmoterapi ders uygulamaları esnasında öğretmen, eğitimci ve Ritmoterapistlerin uygulamalarda elde edilmesi gerekli olan bilimsel verilere bu sayede ulaşmaları sağlanacaktır.

Bu ön bilgiler ışığında hazırlanan çalışmada; Ritmoterapi müzik ve ritim terapi eğitim yönteminin ve felsefesinin derinlemesine incelenmesi, yöntemin uygulamalarının eğitimde destekleyici/tamamlayıcı olarak kullanılması ve Ritmoterapi'nin uygulama yöntemleri ile öğrencilerin fiziksel, zihinsel ve duygusal farkındalıklarının ritimsel ve devinişsel olarak gelişiminin ölçülebileceği bir ölçeğin geliştirilmesi sağlanmaktadır. Ayrıca; Dünya'da ve Türkiye'de yapılan bilimsel alan araştırmalarının ayrıntılı literatür taraması sonucunda elde edilen bulgularının, bu tez çalışması ile 'Gelenekten Geleceğe' amaçlanmaktadır.

2. ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Bu bölümde, Dünya da ritim esaslı uygulamalar incelenmekte ve bu uygulamaların eğitimde kullanılabilirliğine ait öğreti ve yaklaşım unsurlarına değinilmektedir.

2.1 Kuramsal Çerçeve

Eğitim kurumlarındaki mevcut öğretim teknikleri ile öğrencilerin, öğrenme ve yaşamlarına öğrendiklerini aktarma noktasında gözlemlenen yetersizlik durumları yeni öğretim tekniklerinin ve uygulama yöntemlerinin geliştirilmesinin gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. “Dalcroze, Kodaly, Suzuki ve Orff Dünyada başlıca bilinen yöntemlerdendir” (Tunçer, 2012, s.1).

2.1.1 Orff Yöntemi

Orff öğretisi Carl Orff (1895- 1982) tarafından ortaya çıkarılmıştır. Müziğe farklı eğitimsel boyutlar kazandıran Orff; Ritimlere eş zamanlı bedensel katılımı doğaçlama ile bütünleştiren bir yaklaşım getirmiştir. Uygulamaları özellikle emprovizasyon içeriğine sahip olarak, ritim enstrümanları kullanılarak dans aktiviteleri ile bütünleştirilerek gerçekleştirilmektedir” (Aosa, 2006, s.1, aktaran Çevik, 2007, s.97).

2.1.2 Kodaly Yöntemi

Z. Kodaly (1882-1967) tarafından oluşturulan eğitim yönteminde; “Müziğin her bireye hitap eden özelliği ön plandadır. Eğitimciler, öğrencilerini müzik yapmanın yaşam için ne denli önemli olduğunun farkındalığı kazandırmaya yönelik eğitmelidirler” (Boshkoff, 1991, s. 30-34). “Kodaly yönteminin en önemli özelliği, erken dönem bireyin doğasına uygun aktiviteler ile bağlantılı bir aktif öğrenme tutumu olarak ifade edilebilir. Bireyin ilerleme düzeyine göre tasarlanan kararlı ve kontrollü eğitim müfredatıyla, kademeli ilerleyen üst düzeylerde eğitimleri olan müzik eğitimi olarak düşünülmektedir” (Chosky, 1986, s.11-126).

2.1.3 Suzuki yöntemi

Shinichi Suzuki (1898-1998)'nin Dünyaya kazandırdığı Suzuki yönteminde Suzuki'nin en engin inancı çocuğun kalbindeki sınırsız sevgi, övgü ve potansiyelin olmasıdır. “Çocukların kabiliyetleri doğrultusunda yapabildikleri hakkında onları övmek ve daha ileriye gidebilecekleri hissini vererek, isteklerini artırmak önceliklidir. Çocuğun övülme ile düzeltilmesi, eleştiri sonrasında yönlendirilmesine kıyasla daha pozitif sonuç verir” (Suzuki, 1981, s.20)

2.1.4 Dalcroze Yöntemi

Yirminci yüzyıl başlarında Emil Jaques-Dalcroze (1865-1950)'un Dünyaya kazandırdığı, “bu yöntemin ana bileşenini ritim oluşturmaktadır ve ritimlerin fiziksel olarak dışa vurumu üzerine kurgulanmıştır. Dalcroze'a göre etkin bir eğitim mutlaka fiziksel aktiviteler ile bütünleşen pedagojik uygulamalar ile mümkündür, fiziksel aktiviteler üzerine kurgulanan ve duyumsallık olarak adlandırılan fiziksel algılamanın oluşması kinestetik olarak yöntemdeki en kıymetli alanı belirtmektedir. Müzik disiplininin ana temelleri olan algı ve fiziksel koordinasyonun bütünleşik olarak kullanımı, öğretimi Dünyadaki farklı uygulamalar ile incelendiğinde, diğerlerinden ayrılarak, Avrupa genelinde çoğunlukla kullanılan eğitim modeli olarak benimsenmesine neden olmuştur” (Eren, 2019, s.134).

2.2 Ritmoterapi ve Diğer Ritim Odaklı Eğitimsel Terapilerin Benzer ve Farklı Özelliklerinin İncelenmesi

Bireysel kabiliyetlerin oluşumunu desteklemek için ritim eğitiminin gerekliliği ve önemi Dünya çapında bilinmektedir. Yapılan araştırmalarda; “Dünyada toplamda elli üç (53) ülkede müzik ve ritim terapisi alanında eğitimlerin verildiği görülmektedir” (Kayım, 2017, s.75).

Ritmoterapi yönteminde nefes çalışmaları bulunmaktadır ayrıca, yüksek başarı ve iyileştirme özelliğine sahip özgün, ritmik artikülasyon (dil, hece vb.) sözlü çalışmaları da bulunmaktadır. Ritmoterapi nefes uygulamaları aktif bir ritim eğitimi uygulaması olmadığı gibi daha çok rahatlama ve motivasyon amaçlı bir kazanıma ulaşmayı

hedeflemektedir. Ritmoterapi uygulamalarında yapılan nefes uygulaması, bireyin zamanı düzenli aralıklarla bölebilmesine yönelik bir farkındalık çalışmasıdır. Bu özelliği ile Orff ve Kodaly yönteminden ayrılmaktadır.

Unutulmamalıdır ki, bir enstrümanı çalmaya giden yolda mutlaka gerekli olan ritim eğitimi tamamlanmadan, bir melodi enstrümanının çalınması, öğrenilmesi ve/veya öğretilmesi mümkün olmadığı düşünülmektedir. Suzuki yönteminin “Farklı enstrümanlar için oluşturulan kaynak eserleri bulunmaktadır” (Kasap, 2005, s.72). Dolayısıyla da yöntemin ulaşmak istediği nokta, tam olarak bir melodi enstrümanı kullanabilme yetisinin kazandırılmasını amaçlamakta olduğu için, ritim çalışmalarına mecburi ihtiyaç duymaktadır, özetle; Suzuki yönteminde ritim çalışmaları nihai ulaşmak istenen amaç olmamakla birlikte, mecburi bir aşama olarak değerlendirilmektedir. Suzuki yönteminde amaç melodi enstrümanı kullanımıdır ve yöntemin içeriği incelendiğinde ritim eğitiminin ne denli temel düzeyde olduğu görülebilmektedir. Ritmoterapi yönteminden tamamen ayrı değerlendirilmesi gereken bu yöntemin, melodi enstrümanı kullanımı, öğrenimi ve öğretimi için var olan, bir enstrüman eğitimi yöntemi olduğu düşünülmektedir.

Ritmoterapi yönteminin içeriğinde bulunan hareket uygulamaları, bireyin kendini keşfederek, bedenindeki ritimsel düzenleri ve duyuların farkındalığının kazandırılması üzerine kuruludur. Ritmoterapi yönteminin bu özelliği ile Dalcroze yöntemi ile doğrudan bir yakınlığı bulunmaktadır. Bu keşif sürecinde, ritim yapılarının, beden hareketleri ile eşleştirilmesi ve hareket esnasındaki oluşan ritimler ile bireyin bütünleşmesi önemlidir. Dalcroze yönteminde ritim duygusu gelişen bireyin hareketlerinin sürekliliği ve kombinasyonları için mutlaka temel düzeyde melodi ve/veya armoni bilgisinin olması gereklidir.

Ritmoterapi’de birey yalnızca ritim bilgi ve sezgisinde kalarak, herhangi bir melodiye ve/veya armoni bilgisine ihtiyaç duymaksızın hareket ile ilgili olan Ritmoterapi uygulamalarına devam edebilmektedir. “Ritmoterapi eğitim programında, ana yaklaşım motivasyonel uyumu destekleyici olarak, kişisel ve/veya topluluklarla yapılan ritim aktivitelerinin kazanımını, sorgulama, üretme, bağlantı kurma vb. bileşenlerin beceri kazanımlarına ek olarak, senkronizasyon, doğru tını oluşturma,

farklı uygulama içerikleride kullanabilme kazanımı, sunum ve performans kabiliyetlerinin kazanımından oluşur. Bu kazanımların oluşması, Ritmoterapi'nin özgün uygulama aşamalarında edinilmektedir. Katılımcılar, uygulamalarda faydalanacağı Ritmoterapi yöntem ve teknikler sayesinde kabiliyetlerini, vurmali çalgıları kullanarak edinir” (HBOGM, 2019).

Ritmoterapi yönteminde, Dünyada mevcut olan tüm yöntemlerde de olduğu gibi metodik bir yaklaşım takip edilmektedir. Özellikle bir melodi enstrümanı öğrenme veya müzikal dans etkinliklerini daha işlevsel hale getirme amacıyla, ritim eğitimi içeriklerine sahip Dünyadaki diğer yöntemlerden farklı olarak Ritmoterapi; Ritim ve Müzik Terapi uygulamaları ile sistematik ritim atölye çalışmalarında; bireylerin fiziksel, sosyal, bilişsel ve zihinsel farkındalıkların artırılması kazanımları üzerine kurulan ve sadece ritim uygulamalarından oluşan müzik terapi yöntemidir.

Birçok özelliği ile var olan diğer yöntemlerle yakınlığı noktalar bulunmasına rağmen Ritmoterapi’de, bireylerin kendilerini ritimlerle ifade edebilme yeteneğinin geliştirilmesi önceliklidir. “Ritmoterapi yönteminin kazanımları, katılımcısı olan her birey için, ritim enstrümanı kullanımı için edindiği kazanım süreci, bireyin arzuladığı övölme ve başarılı olma arzusu ile birlikte üst düzeyde hissettiği zaman yaşamına bütünleşerek, bireysel talebi ile eş zamanlı; “yaşamı süresince” devam edebilmektedir” (Ritmoterapi, 2017).

Ritmoterapi yönteminin, alanda var olan diğer yöntemlerden farkı; Antik dönem bilginlerinden Farabi (930) ve İbn-i Sina (1025)’nin eserlerindeki müzik ve ritim terapi alanındaki kadim bilgileri, Global değerler, ritimler ve pedagojik eğitim yaklaşımları ile bütünleştirerek, 21.Yüzyılda özgün bir eğitim yöntemi olarak ortaya çıkarılmış olmasıdır.

2.3 Beceri Ölçekleri

“Ölçümleme, öğretimin denetim alanıdır. Ölçümsüz seviye tespiti yapılması mümkün değildir. Değerlendirmesiz, dönüt sağlanması da mümkün değildir. Geribildirim / dönütler olmadan da nihai durum ile ilgili bilginin alınması mümkün değildir. Nihai durum ile ilgili beklenen veriye erişilememesi halinde kademeli bir öğrenim ve

öğretim sürecinin tamamlanması mümkün değildir. Eğitimsel ölçüm yöntemlerinin eksiksiz yapılması halinde beklenen öğrenim düzeyinin başarı derecesinde artış gözlemlenebilir, çünkü ölçümleme öğretimde eğitmeniye, öğrenimde ise katılımcı bireye destek sağlayacaktır” (Dalkıran, 2008, s.2, aktaran Özdemir, 2010, s.6).

Ritmoterapi eğitim sürecinde, ihtiyaç duyulan özel bir ölçeğin kullanılarak, bireyin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve devinışsel gelişiminin ölçülebilmesi önemlidir. Ritmoterapi eğitiminin etkileri, bireyin gelişimi ve yaşamsal ihtiyaçlarının giderilmesinde de kullanılabilen yetiler kazandırabilmektedir. “Son zamanlarda yapılan araştırma sonuçları üzerinden bir değerlendirme yapıldığında, müzik öğretiminin kademeli olarak ilerlediği ve ölçümlemenin öğretimin ana kademesinde yer aldığı, ölçümleme için geçerliği ve güvenilirliği üst düzeyde olan ölçeklerden kullanışlı ve kademeli olarak yararlanılmasının önemi görülmektedir” (Yarar, 2010, s.2, aktaran Özdemir, 2010, s.22). Bu noktada, ritim ile ilgili kabiliyetlerin geliştirilmesi ve sosyal davranış kazanımlarının gözlemlenebilmesi önemlidir.

“Müzik bir bilim dalı olarak ve güzel sanatların ana unsurudur. Ölçümleme ve ölçüm sonuçlarını üzerinden bilimsel çıkarım ve değerlendirmeler yapmanın, bilimsel çalışmalardaki önemi tartışılmazdır. Müziğin içindeki bilimsel öğelerin ve sanatsal yaklaşımların bütünleşmiş öğretimi, uygulamalara dayalı öğrenim yöntemleri ile kazandırıldığından dolayı, müzik öğretiminin özel ölçümleme ve değerlendirmeler olarak, disipline uygun özel testler ile alışlagelmişin dışında olması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır” (Töreyin, 2000, s.29, aktaran Özdemir, 2010, s.19). Ritmoterapi’nin özel bir eğitim sürecinde yapıyor olması ve kazanım amaçlarının da özel bir ölçek ile ölçülmesi önemlidir.

2.4 Kavram ve Terimler

2.4.1 Kavramlar

“Öğrenim alanındaki kişinin odaklanma, tanımlama, kavrama, akılda tutma ve hissiyat olarak belirlenen aşamaları uygulaması bilişsel olgulardır” (Selçuk, 2000, s.172). “Biliş kelimesi, öğrenim ve algılamayı ifade eden, nörolojik aktivitelerin tamamını ifade etmektedir. Sanattaki tüm alanlarda bulunan ve müzik disipliniinde üst düzeyde

gözlemlenebilen aktarım bulunmaktadır. Kulak ile algılanarak zihinsel olarak yorumlanan ve sanat dalları içinde apayrı bir özelliğe sahip olarak sesler ile sunulan aktarımlar bu özelliğinden dolayı algılanmada yanılsamalara sebep olur. Sadece hisler üzerinde olan etkilerinin varlığı yanılsaması, yeterli düzeyde müzik eğitime erişemeyen bireylerde, zihinsel algı bütünleştirmeleri olamayacağından dolayı iletimlerin içerdiği sanatsal özellikler aktarılamaz” (İpşiroğlu, 1998, s.41).

“Müzik eğitimi kritik düşünme, problem çözümü ve bu amaçlara yönelik nasıl iş birlikçi çalışılması gerektiğini öğrenme gibi akademik ve kişisel becerilerin gelişmesini destekler. Sembollerin nasıl kullanılacağı, bilgiyi analizleme, sentezleme ve değerlendirme gibi kavramaya yönelik beceriler müzik öğretiminde tam belirgin olmamakla birlikte çocuğun bu yöndeki becerilerinin gelişimini güçlendirici yöndedir. Sayı sayma ve oranlar gibi soyut kavramlar müzik eğitiminin içeriğine uygulandığı zaman, somut ve net anlamlara ihtiyaç duyarlar. Müzik eğitimi sayesinde bu kavramlar arasındaki ilişki daha çabuk yapılabilir. Müzik eğitimi, çocukta el ve göz koordinasyonu, ritim, sembollerini tanıma, dikkat ve insan zekâsının diğer normlarını geliştiren bir nitelik de taşır” (Şendurur ve Dolunay, 2002, s.165-175). Ritim eğitimi, öğrenmenin merkezini oluşturmaktadır.

2.4.2 Terimler

Algılama: Algılamak, işi kavrama, idrak, idrak etme (TDK, 2023)

Metronom: Belirli bir müzik eserinin ne hızla icra edilmesi gerekliliğini yönlendiren aygıt (TDK, 2023).

Ritim: Melodi ve senkronla bütünleşik, müzik disiplininde temel kavram olarak darp, süre ya da tınların, sessizliklerin uyumlu olarak tekrarlanması ile oluşan düzen (TDK, 2023).

Ritmoterapi: Geleneksel, modern ve eğitimsel standartlarda ritim uygulamaları ile yaşamsal özelliklerin geliştirilmesi ve yaşam kalitesinin iyileştirilebilmesine yönelik uygulanan; “Müzik ve Ritim Terapi” yöntemidir. (Ritmoterapi, 2022). Belirli rahatsızlıklar için; Ritmik gürültü ile yapılan terapi yöntemi (İlaçhakkında, 2016).

Terapi: Aksayan bir şeyi düzeltme, iyileştirme, tedavi (TDK, 2023).

Elektroensaholografi (E.E.G): Nörolojik aktivitelerin esnasında doğal olarak meydana gelen, devamlı ritmik elektrik sinyallerindeki hareketlerin kayıt altına alınmasına denir (Sağlık Bakanlığı, 2023).

2.5 Ardalan (Literatür) Taraması

Müzik terapi günümüzde; Eğitim kurumlarında, hastanelerde, bakımevlerinde, ceza evlerinde, kadın sığınma merkezlerinde, toplum ruh sağlığı merkezlerinde ve gençlik merkezlerinde kullanılmaktadır. Hafif düzeyde zihinsel engelli bireyler, görme, işitme, konuşma güçlüğü çeken bireyler, mahkumlar, bağımlılar ve yaşlılar ile uygulanmaktadır.

Dünyada, ritimler ile içirme/uyum çalışmaları ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; Shoew vd. (1997)'in; Ritimin nörolojik ilerlemedeki gelişmeye etkisi ve zekâ ile etkileşimini inceleyen çalışmasında ritim öğreniminin, erken dönem bireylerdeki soyut karşılaştırma kabiliyetlerini ve sayısal algılama düzeyini artırdığı gözlemlenmiştir. Araştırmada günlük sözlü eser icra etme uygulamaları ve haftalık ritim öğretimi verilen erken dönem bireyler incelenerek, belirlenen kontrol grubuna ayrıca bir öğretim yapılmamıştır. Genel olarak katılımcı örneklem grubunun tamamı var olan zekâ ölçeklerinin alt ölçekleri ile takip edilmiştir. 4 ay süren araştırma uygulamaları sonunda, ritim öğretimi yapılan örneklemelerin, kontrol örneklemelerine kıyasla önemli düzeyde başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Uygulamaların 8. Ayında bu ilerleme düzeyinde artış gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgulardaki önemli düzeydeki ilerlemenin yalnızca ileri düzeyde odaklanma ve deney örneklemelerinin var olan kabiliyetlerinden kaynaklı olmadığı, araştırma kapsamında yapılan ritim uygulamaları sonundaki tecrübelerden meydana geldiği saptanmıştır (Aktaran: Şendurur ve Barış, 2002, s.168).

Davul çalmanın fizyolojik etkileri üzerine ilk bilimsel deneylerden biri Neher (1962) tarafından yapılmıştır. Çalışması, antropologlar tarafından sahada gözlemlenen davul törenleri ile laboratuvar çalışmalarında gözlemlenen ritmik uyarımın etkileri arasında fark edilen tepkilerdeki benzerliklerden ilham almıştır (Adrian ve Matthews, 1934,

s.335-384). Ritmik stimölasyona verilen yanıtların erken laboratuvar incelemeleri, esas olarak yanıp sönen bir ışık şeklinde görsel stimölasyon kullanılarak yapılan çalışmalarda (Goldman, 1952, s.370). Neher, tıklamaların ve tek tonların, her vuruşunun geniş bir frekans spektrumu içeren bir davuldan farklı, daha az karmaşık bir uyarın sağladığını iddia etmektedir. Öyle ki, beyindeki farklı sinir yolları boyunca farklı tını frekansları iletildiği, bu nedenle beynin daha geniş bir alanı uyarıldığı, ayrıca, davul vuruşunun düşük frekanslarının, yüksek frekanslardan daha fazla beyne enerji ilettiğini ve bunun, alıcılarımızın hassas yapısı nedeniyle ağırlı veya zarar verici olabildiğini varsaymaktadır. Adrian ve Matthews (1934) beynin alfa ritmine yakın bir frekansta yanıp sönen ışık şeklindeki ritmik görsel stimölasyonun EEG'de genliğin artışı ve sinyalin frekansının değışerek, beyin dalgasının ritminin, etki eden ritim frekansına değıştiğı ve sürüklendiğı bilinmektedir (Adrian ve Matthews, 1934, aktaran Neher, 1962, s.151).

Maxfield (1990) yaptığı araştırmada, törenlerde transa geçmek için kullanılan ritimleri fonksiyonel olarak araştırmaktadır. EEG (Elektroensaholografi) üzerinde, farklı ritimlerin, farklı etkilerinin gözlemlendiğı çalışma bir devrim niteliğı taşımaktadır. Farklı ritimlerin beyin dalgalarında farklı değışikliklere yol açtığını göstermektedir. Saniyede 4,5 vuruşlu ritimlerin, 4 ile 7 sinüsoyda devirlik teta frekansını yansıtan güdülenme fenomeni nedeniyle, teta bileşenindeki en güçlü artış bu araştırma ile kanıtlanmaktadır. Bu ritim sırasında ayrıca kaydedilen en büyük alfa ve beta artışlarında gözlemlenen araştırma alanda yapılan önemli çalışmalardandır.

Walker (1972, s.17-24)'ın nörofizyolojik yönleriyle trans ve ritim arasındaki ilişkiyi ele aldığı çalışmalarında, transın en temel unsurunun, ritimlerin güdülemesi ile üretilen nörofizyolojik değışiklikler, bilinç durumundaki değışiklikler ve beden egosundaki değışikliklerden kaynaklandığı belirtilmektedir. Rutherford (1997, s.102)'unda belirttiğı üzere, bilincimiz ritme tepki verir ve bundan derinden etkilenir.

Ülkemizde, müzik ve ritimler ile içirme/uyum çalışmaları ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; Müzik ve ritimler'in terapi amaçlı kullanılması ile ilgili çalışmaların yapıldığı görölmektedir. Özellikle makaleler olarak görölen çalışmalar, birbirinin tekrarı niteliğıne sahip olarak, tanımlar ve tanıtım söylemlerinden oluşmaktadır.

Özellikle tez olarak çalışmalar incelendiğinde aynı durum görülmektedir. Ayrıntılı olarak anlatılan bir uygulamanın nasıl yapıldığının olmaması, alanda yapılan çalışmaların en belirgin ortak noktasını oluşturmaktadır. Bu araştırma, uygulamaların nasıl yayıldığı ile ilgili önemli bilgileri içerdiğinden dolayı farklı olarak tanımlanmaktadır.

Dündar (2003, s.171-180)'ın anaokulu altı yaş sınıfında yaptığı ritim tekrarı ve hafıza çalışmasında, farklı zaman değerliklerinden oluşan ritimlerin, tanınmasının %87.5 olduğu görülmektedir. Araştırmada, anaokulu ve ilköğretim düzeyinde verilen ritim eğitiminin, öğrenme becerilerinin nüvesini oluşturarak, ritim çalışmaları sonrasında öğrencilerin müzik ile ilgili farklı çalışmalarıda üst düzeyde anlayabildiği sonucuna ulaşmıştır. Karkın ve Kılıç (2011, s.103-112)'in yaptığı çalışmada, üniversite düzeyinde 'Dans, oyun ve müzik' derslerini veren öğretmenlerin, bu derslerinde ritim enstrümanlarından %100 faydalandıkları ve bedenle birlikte ritim çalışmalarına %100'lük oranla ağırlık verdikleri sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Baydağ (2012)'ın bir İlköğretim Okulu'nda deney ve kontrol gruplu 20 görme engelli öğrenci ile yaptığı ritim eğitimi araştırmasında, öğrencilerin ritim eğitimleri sayesinde, uzuv ve sosyal uyum becerileri gelişmekte, oluşan özgüven gelişimleri ele alındığında ritim çalışmalarının eğitim gören öğrencilere ulaştırılması ve terapi amaçlı gerçekleştirilen Ritmoterapi gibi müzik ve ritim terapi öğretim yöntemlerinin ne denli önemli olduğu görülmektedir. Tunçer (2012), farklı yaş gruplarıyla yaptığı çalışmada, ritim çalışmalarının, çocuklarda ritim algısının gelişimine fayda sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz (2006) farklı yaş grupları ile yapılan ritim çalışmalarının çocukların motivasyonunu artırdığı ve daha çok duyunun kullanılmasını sağladığını ileri sürmektedir.

Şendurur ve Barış (2002, s.165-174)'ın ritim eğitimi alan çocukların bilişsel başarı düzeyleri hakkındaki araştırmasında, ritim eğitiminin farklı yaşlardaki çocukların öğrenme düzeylerinde önemli bir etken olduğu anlatılmaktadır. Çalışmanın dikkat çeken sonuçları olarak, ritim eğitimi alan grubun tüm derslerden daha başarılı olduğunun saptanmış olması önemlidir.

Özkul (2011) yaptığı çalışmasının sonucunda, ritimsel algı ve öğrenmenin aktif bir süreç olduğu yönünde görüş bildirmektedir. Yükselsin ve Berrakçay (2010, s.661-673) otizm spektrum rahatsızlığı olan özel öğretim ile eş zamanlı devlet eğitim kurumlarında eğitim gören, ilerleme kademeleri ilköğretim seviyesindeki, algılama ve eğitim süreçlerine katılım gösterebilecek, ilaç etkisi veya sinir hali olarak sorunlu tutum özellikleri dışında kalan bireyler ile gerçekleştirdikleri çalışmada, 10 hafta sonunda grup halinde ritim çalışmaları yapılarak, uygulamaları takiben olumsuz tutumlarında ortalama %50 düzeyinde eksilme gözlemlendiği kayda geçmiştir. Otizm davranış problemlerine sahip bireylerde, erken dönem sürecinde yapılacak ritim uygulamalarının, bireyin genel ilerlemesinde biliş düzeyinde, devinim düzeyinde, motor aktivitelerinde, sosyal uyumunda ve psikolojik düzeyinde artış sağlayabileceği, fakat gerçekleştirilecek uygulamaların her bireyin kendine özgü ilerleme faktörleri baz alınarak, kabiliyet ve yapabilirlik boyutlarına uygun tasarlanması ve kademeli bir yaklaşımla tamamlanmasının önemini vurgulanmaktadır.

Dere (2008)'in yaptığı araştırmanın ülkemizdeki önemli bir sorunsala ve aynı zamanda çözümün yoluna da ışık tutar niteliğe sahip olduğu görülmektedir. Araştırma okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğretmenler ile yapılmış ve öğretmenlerin %56.5'i, verilen hizmet içi eğitim veya kursların eksik ve/veya yeterli olmadığını belirlemiştir.

Dilli ve Bölükoğlu (2014, s.19) tarafından, çoklu zekâ kuramına göre tasarlanan sosyal etkinlik derslerinin, ortaokul 6. Sınıf düzeyinde eğitim gören bireylerin ritim ders içeriklerini kavrayabilmelerinde etkisi araştırılmaktadır. Araştırma problemi doğrultusunda farklı zekâ alanları incelenerek, bu farklı türlerdeki zekâ alanlarının sanatsal ders içeriklerinde kullanılabilirliği incelenmiştir. Farklı zekâ alanlarına yönelik tasarlanan sosyal etkinlik ders içeriklerinin, eğitim gören bireylerin ritim ders içeriklerini kavrayabilmelerinde etki düzeyinin belirlenmesi üzerine tasarlanan deneysel araştırmada, farklı zekâ alanlarına yönelik uygulanan ders içeriklerinin 8 farklı zekâ düzeyindeki bireylere göre tasarlanan uygulama programları yapılarak, hedef davranışları takip eden uygulama ekipmanları temin edilerek, ritim dersleri yürütülürken bireyler ile birlikte çalışmalar yapılarak yürütülmüştür. Araştırmada, farklı zekâ alanlarına göre yapılan sözlü, görsel, ritimsel olarak tamamlanan uygulamalarının; Ritim dersi içeriklerinin eğitiminde ve kavranmasında, alışlagelmiş

uygulama stilleri ile kıyaslandığında daha önemli ve olumlu bir fark oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alanda yapılan çalışmaların önemli bir bölümünün müziğin ve ritmin insan bedenindeki fizyolojik etkileri üzerine yapıldığı görülmektedir. Kanıta dayalı bilimsel araştırmaların desteklediği gibi fiziki becerilerin oluşumu ve gelişimi için gerek duyulan tüm etkinlik ve uygulamaların içeriğinde ritim çalışmaları bulunmaktadır. Fiziki etkinliklerin ideal seviyeye ulaşması ritim eğitimi ve bilgisiyle mümkün olmaktadır. Ritimleri ifade etmede kullanılan, enstrüman, vücut uzuvları ve/veya sözcükler ile yapılan etkinliklerin önemi, bireyin eğitiminde ve gelişiminde en önemli faktör olarak değerlendirilmelidir. Ritim çalışmalarının özellikle de terapik anlamda yapılan Ritmoterapi yöntemi ile uygulanan eğitimlerin doğru/ehil eğitmenler ve Ritmoterapistler tarafından yürütülmesi bu anlamda önemlidir.

Ritim çalışmalarının hem algı düzeyine hem de beden farkındalığına olan etkileri yapılan araştırmalar ile kanıtlanmaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde ritim bilgisi ve sezgisi kazandırıldığında, bireyler tüm yaşamları boyunca uyum kabiliyetlerinde artış gözlemleyerek, motor becerilerinde, koordinasyonlarında ve estetik anlayışlarında gelişim kat edebileceklerdir.

Araştırmada yapılan literatür taraması ortalaması ele alındığında %95 düzeyinde ritim çalışmalarının olumlu kazanımları ile ilgili görüş ve raporların olduğu görülmektedir. Araştırmada literatür taramasında yer alan araştırmacıların tamamına yakını, ritim çalışmalarının olumlu etkileri ve etkin uygulamalarının önemine değinerek, motivasyonu artırıcı, bilişsel, duyuşsal ve devinışsel (gelişimsel) bir unsur olduğunu belirtmektedirler. Müziğin ve ritimlerin fizyolojik ve bilişsel etkileri üzerine yapılmış olan araştırmalar ve müziğin etkileri üzerine geliştirilmiş ölçeklerin literatürde varlığı görülmektedir.

Araştırmada özellikle Ritmoterapi uygulamalarında kullanılmak üzere özel bir beceri ölçeğinin geliştirilmesi öngörülmektedir. Ritmoterapi'nin özgün uygulama yöntemleri ile mevcut ölçek çalışmalarından farklı olarak, özel beceri ölçeğinin geliştirilmesi, alana yapacağı katkı bakımından önemlidir.

3. RİTMOTERAPİ’NİN EĞİTİM’DE KULLANIMI

Türkiye’de “5378 sayılı özürllüler hakkındaki kanun uyarında engelli birey; Zihinsel, fiziksel vb. algılama kabiliyetlerinde farklı kademelerde eksikliklerinden kaynaklı, sosyal hayata katılımı, diğerlerine oranla aynı imkanlarda eksiksiz, kısıtlı ve etkili olamayan, yaklaşım ve doğal imkanlardan hassas düzeyde etki gören kişi anlamına gelmektedir” (EHK, 2005, s.2). Ortopedik, görme, işitme ve konuşma, zihinsel, fiziksel ve otizm en sık görülen rahatsızlıklardır. Fiziksel engelli bireylerin çokluğu öncelikli değerlendirilmekle birlikte nörolojik engelli bireylerin de sık görülen bir engelli grubu olduğu bilinmektedir.

Aynı kanuna göre engellilik, önemli işlevsel sınırlılıkları beraberinde getirmektedir. Bu nörolojik kabiliyetler olarak kabul edilen, iletişimsel göstergelerden kişisel temizlik, aile ilişkileri, aile dışı ilişkiler, kamusal fayda, özyönetim, güvenlik, beslenme, sağlık ve bunlardan bir kaçında kısıtlılıklar olması halidir (Eripek, 1996, s.84).

Dünyada, hafif düzeyde zihinsel engelli bireylerin, müzik ile terapi edilmesi hakkında yapılan bilimsel çalışmalar bulunmaktadır. Wilson ve Smith (2000, s.95) tarafından yapılan araştırmada 17 yıllık (1980-1997) yapılan bilimsel çalışmaların sonuçları incelenerek, çalışma yöntemleri ve birey yaklaşımlarında farklılık görülmesine rağmen, yapılan tüm çalışmalardaki ortak noktanın ritim enstrümanları ile uygulamalar olarak gerçekleştirilmiş olması oldukça dikkat çekicidir.

“Ülkemizde engelli bireyler ile yapılan, müzik terapi uygulamalarının oldukça yetersiz olması ve geleneksel ritim enstrümanları kullanılarak müzik terapi uygulamalarının yapılması halinde, müzik enstrümanı kullanmaya yardım eden, terapist rehberliğinde nöral engeli olan bir bireyin kademeli olarak ince/kaba motor faaliyetleri ile sosyal, bilişsel ve duygusal iyileşme halinde de bir ilerleme görülmesi muhtemeldir” (Yılma, 2007, s.890).

Tüm bu uygulamaların günümüz özel eğitim uygulamaları başlığında değerlendirilebilmesi, müzik ve ritimlerin önemli bir terapi yöntemi olarak, hastaya

mevcut tıbbi tedavi sürecini tamamlayıcı bir faktör olarak sunulması ile bireylerin uyum süreçleri ve sosyal iletişim becerilerini geliştirilebildiği, öz güven ve konsantrasyonun kazandırılmasını sağladığı tıp disiplininde önemle vurgulanmaktadır.

Ülkemizde özel eğitimde kullanılan Ritmoterapi uygulamalarının, hafif düzeyde zihinsel engelli bireylerin topluma kazandırılması ve sosyal uyumunun güçlendirilmesinde olumlu sonuçlar verdiği görülmektedir (Gönüllüyüzbiz, 2021).

“Ritmoterapi’nin gözlemlenebilir pozitif yararlarının ani olarak meydana geldiği, bu faydalarının geçici olmadığı ve yaş grubu farketmeksizin olumlu bir yöntem olarak belirlense de, erken dönem kekeme bireylerde olumlu kazanımlarının üst düzeyde gözlemlendiği ve uygulama kazanımlarının yitirilmediği bilinmektedir” (Ertaş, 2022, s.39).

Ayrıca; Doğal kamplar olarak, ailelerinde engelli bireyler ile birlikte katılım yaptığı kamplar bünyesinde gönüllü yapılan Ritmoterapi uygulamaları ile engelli bireylerin topluma uyum süreçlerine katkı sağlanmaktadır (Likya, 2019).

T.C Milli Eğitim Bakanlığı nezdinde, engelli bireylerin ebeveynlerine yönelik; Ritmoterapi Müzik ve Ritim Terapi kurşununda verildiği bilinmektedir (Şakalar ve İlhan, 2020, s.349). “Ritmoterapi’nin fiziki ritim aletleri yardımıyla, fiziki kabiliyetlerin, nörolojik aktivitelerin ve metabolizma düzenlemelerinin etkin iyileşmesini destekleyen ritim tınları ile; gereksinimleri tamamlamak, tekrar tahsis etmek ve var olanı güçlendirmek için ihtiyaç duyulan morali kazandırmaya destek olduğu belirtilmiştir” (Hasgül, 2020, s.1322).

T.C Milli Eğitim Bakanlığı (2017, s.12), Ritim çalışmalarının çocuğun gelişimine olan faydalarını ve etkilerini, çocuk gelişimi eğitimi müzik etkinlikleri öğretmen el kitabında sıralanan ve aşağıda belirtilen faydaları oldukça önemlidir.

- Erken dönem bireylerde ritim uygulamaları bireyin ritim algısını artırır.
- Ritim uygulamaları bireyin fiziksel aktivitelerini artırır.
- Ritim uygulamaları bireyin, senkronizasyon kabiliyetini artırır.
- Ritim uygulamaları bireyin işitme kabiliyetlerini artırır.

- Ritim uygulamaları bireyin odaklanmasını artırır.
- Ritim uygulamaları bireye otokontrol yetisi katar.
- Ritim uygulamaları bireyin fiziksel gelişimini artırır.
- Ritim uygulamaları karakter oluşumunda etkilidir.
- Ritim uygulamaları bireyin beğeni değerlerini destekler.
- Ritim uygulamaları bireye özgürlük hissi katar.
- Bireyin akranları ile iş birliği kabiliyetini artırır.
- Bireyin öz-güven ve üretim faaliyetlerini artırır. (Megep, 2007)

Ritimlerin özel eğitimde kullanılması özünde, ritimleri bir iletişim aracı olarak kullanarak bireyin sosyal algılarını geliştirme odaklıdır. Fiziksel ve sosyal gelişim düzeyindeki ilerleme, bireyin mutlu olması ve duygularını içtenlikle ifade edebilmesi halinde artış göstermektedir.

Mutlu bireylerin algı ve öğrenme sürelerindeki olumlu farklılık, fiziksel kazanımlara ulaşılması ve sosyal gelişimin hızlandırılmasını desteklemektedir. Ritimler ile anlamlandırılan istem dışı hareketler, doğaçlama olarak ele alındığında, özel eğitime gereksinim duyan bireylerde rahatlama ve mutluluk halinin de görülmesini sağlayabilmektedir.

Özel eğitimde, farklı algı ve gelişim düzeyine sahip bireylerin, birey odaklı tasarlanan farklı düzeylerde ritimler ile yapılan eğitim sürecinde, eşit olanakların sağlanması, anlaşılabilir, algılanabilir düzeyde bir uygulama etkinliğinin sunulması, istem dışı davranışsal hatalara karşı üst düzeyde toleransın eğitmen tarafından sağlanması, bireyin yorgunluk ve rahatlık durumunun gözetilerek, enstrümanlara temas etme ve erişim gibi konum düzeylerinin düzenli olarak kontrol edilmesine önem verilmelidir.

Ritimler ile yapılan müzik terapi uygulamaları daha çok vücudun motor sinir sistemlerini harekete geçirmektedir. Ritimleri oluşturan tını dalgaları, frekans, akustik vb. gibi özelliklerin doğrudan mekanik bir şekilde organlara-hücrelere verilmesi ile elde edilen bir tesir, bugünkü bilim tarafından, kanıta dayalı olarak ispatlanmış ve günümüzde Ritmoterapi uygulamalarında görülebilen örnekleri ile uygulanmaktadır (Yılmaz, 2022, s.122).

3.1 Ritmoterapi'nin Türkiye'de Mevcut Durumu

Ritmoterapi; Volkan Fatih YILMAZ tarafından, hakkında kelimeler yetersiz, susmaksa imkânsız olarak tanımlamaktadır. İspanya/Katalonya Barcelona'da Üniversite eğitimi sırasında özellikle Endülüs bölgesinde, Anadolu ritimlerinin etnik kökenleri hakkındaki araştırma ve tecrübeleri ile Ritmoterapi'nin öncelikli yaklaşımını ve felsefesini oluşturmuştur. Türkiye'ye döndükten sonra, uzun süre Bakanlıklar, Üniversiteler, Akademiler ve Birleşmiş Milletlere bağlı Uluslararası yardım kuruluşları bünyesinde birçok dezavantajlı birey ile gerçekleştirilen Ritmoterapi çalışmaları ile yöntemin; Gözlemlenebilir, bilimsel kanıta dayalı standardizasyon sürecini sağlamıştır.

Ritmoterapi üzerinde marka, patent çalışmaları için 2009 yılında ilk kez Europetesting Zbm Patents S.L eğitim patentine ve CE belgesine başvurmuştur. Marka ve Patent tescili süresi olan 10 yıl sonunda, Ülkesine katma değerler kazandırmak için Türkiye Patent ve marka kurumu tarafından 2017/26206 tecil kodu, 41 Emtiya ile birlikte Ritmoterapi tescilini Türkiye'ye taşımıştır (EK – 1).

Tüm Uluslararası belgelendirme ve tesciller Eurpetesting, CE, Hijyen Test Kalitesi, 2001/95/EU Genel Ürün Güvenliği Direktifi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti'ne kazandırılmıştır (EK – 2). 2009 EU tescillerinin ülkeler arası diplomatik problem konusu olabilecek taşınırlarından olan, Uluslararası SQR sertifikaları, IAF ve IAS Akreditasyonların taşınma işlemleri tamamlanarak, 2020 yılında ISO 9001:2005 Kalite Standartı Tescili (EK – 3) ve ISO 10002:2018 Müşteri memnuniyeti Tescili ile Türkiye'de belgelendirme süreçleri tamamlanmıştır (EK – 4).

Tüm bu Uluslararası taşıma süreçleri oldukça önemli mecralarca takip edilerek, Avrupa sınırları içinde Ritmoterapi eğitiminin kalması üzerine; Birleşik Krallık (UK) oturum izni, çalışma izni, vatandaşlık, lojistik imkanların sağlanması vb. diplomatik olarak resmi sunulan tüm teklifler reddedilerek; Türkiye Ritmoterapi eğitimine kavuşmuştur.

Türkiye'de öncelikli olarak, Eğitim Bakanlığı nezdinde çalışmalar 2016 yılında başlatılarak, gerekli tüm ödevler tamamlanmış ve aşağıda belirtilen resmi süreçler

gereği tamamlanmasına mütakip, Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’nın belirlediği kazanımlar ışığında güncellenen Ritmoterapi Müzik ve Ritim Terapi eğitimi; 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (MEB, 1973, HBOGM, 2019); Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Cumhurbaşkanlığı, 2018, HBOGM, 2019); Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği (MEB, 2018, HBOGM, 2019); Talim ve Terbiye Kurulunun kararları ile kabul edilen, Yaygın Eğitim Kurumları Çerçeve Kurs Programı (MEB, 2016, HBOGM,2019); İlkokul, Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Müzik Dersi Öğretim Programı, Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı, Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Seçmeli Müzik Bağlama, Genel Müzik Eğitimi, Gitar, Piyano, Türk Halk Müziği Koro, Ut Dersi Öğretim Programı, Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı, İlkokul Beden Eğitimi ve Oyun Dersi Öğretim Programı (MEB, 2018, HBOGM, 2019); dayanakları ile Milli Eğitim Bakanlığında yer almıştır (EK – 5).

Toplumsal gelişmenin sürdürülebilir olarak devam etmesi için bireylerin temel düzeyde dahi olsa ritim eğitimi almaları gerekmektedir. Antik dönemlerden, günümüze bu konunun önemi yazılı kaynaklarda anlatılmaktadır. Yenilikçi eğitim yöntemlerinin kapsayıcı ve ulaşılabilir nitelikte olmasında, öğretmenlerin rolü büyüktür. Özellikle mesleki yeterlilik ve yetkinlik eğitimlerinin içerisinde Dünya’daki var olan yöntemlerin eğitimleri öğretmenlere verilmemektedir. Türkiye’de ki yüksek öğretim kurumlarının müzik bölümlerindeki derslerin uygulamaları ile yetersiz öğretmen eğitimlerinde teorik bilgiler ve mesleki yaşama uyarlanamayan birçok eğitim öğretmenlere verilmektedir. Bu yetersizliğin giderilmesinde, Bakanlık, Enstitü, Akademi, Sivil Toplum Kuruluşları ve Aktivistlerin rolü büyüktür.

Ritmoterapi müzik ve ritim terapi yönteminin Dünyada var olan tüm benzer yöntemlerden bir diğer en önemli farkı tamda bu noktada görülmektedir. Türkiye’de T.C Milli Eğitim Bakanlığı’na bünyesinde belirli sayıda öğretmenlerin mesleki yeterlilik eğitimleri ile uyum sorunu gösteren öğrencilerimize müdahale ve topluma geri kazandırılmasına yönelik müzik ve ritim terapi uygulamalarını yapabilmesi Ritmoterapi yöntemi sayesinde sağlanmaktadır (EK – 6).

Ritmoterapi Müzik ve Ritim Terapi yöntemi eğitimlerinin, öğretmenlere mesleki eğitimler olarak kazandırılması ve Türkiye’de ki tüm ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde Ritmoterapi yönteminin sosyal etkinlik seçmeli dersi olarak öğrencilere sağlanması; Temel eğitim kademesinde spor ve sanat derslerinden faydalanamayan öğrencilerin; Fiziksel, duyuşsal, bilişsel ve sosyal gelişimleri için önemli olan kabiliyetlerinin keşfedilmesi için hayati önem taşımaktadır.

3.2 Ritmoterapi Yönteminin Eğitim Uygulamaları

Ritmoterapi yöntemi temelde müziği oluşturan ritim öğelerinin terapik amaçlı sistematik olarak, belirli aşamalar halinde katılımcı birey ile uygulanması esasına dayanmaktadır. Ritmoterapi uygulamaları; Atölye çalışması, workshop, uygulama ve ders terimleri ile adlandırılmaktadır. Seans terimi bir müzik terimi olmadığı için Ritmoterapi uygulamalarında kullanılmamaktadır. T.C Milli Eğitim Bakanlığı’na belirtilen, eğitim sistematigi çerçevesinde, Ritmoterapi’nin kazanımlarına ulaşmada belirli bir eylem planı izlenmektedir (EK – 5).

Ritmoterapi yönteminin uygulayıcısı olan Ritmoterapist için;

- Ritmi tanımlaması, ritim tarihi ve ritmin kullanım alanlarını tanımlaması,
- Ritmoterapi’yi, öncelik ve uygulama alanalarını tanımlaması,
- Ritmoterapi’yi faydaları ile birlikte genel tanımlarını anlaması,
- Ritmoterapi uygulama yeterliliğini ulaşması,
- Yönetim, toplu çalışma ile ilgili belirli düzeye ulaşması,
- Ritmoterapi uygulamalarına katılanların aile bireyleri ile temas kurması,
- Ritmoterapi uygulamalarına katılanların hassas konularına önem vermesi,
- Ritim öğeleri ile ilgili teknik konuları kavraması,
- Ritmoterapi çalışmalarını çoklu birey katılımı ile yürütebilmesi
- Ritmoterapi uygulamalarına katılım yapan bireylerle farklı düzenlemelerde çalışmalar yapması,
- Ritmoterapi kazanımları ile uyumlu örnek eşlik çalışmaları yapması,
- Ritmoterapi uygulamalarına katılım yapan bireylerle birlikte sunum yapması,

- Ritmoterapi uygulamalarındaki sorumlulukların dağılımı, icra kabiliyeti ve genel sonuç kazanımlarını kanıta dayalı, bilimsel olarak ispatlaması,
- Kamu görevlendirmelerinde uyumlu olması,
- Yaşamsal etkenlerin düzenlenmesinde kullanılan Ritmoterapi uygulamalarını etik değerlere bağlı olarak tamamlaması amaçlanmaktadır (HBOGM, 2019).

Ritmoterapi Müzik ve Ritim Terapi Eğitimi, özünde moral desteği olan niteliktedir. Birebir veya toplu olarak yapılan uygulamalarında gelişim, sorgulama, üretme, uyum gibi kabiliyetlere ek olarak, senkronizasyon, etkin tını oluşturma, farklı Ritmoterapi uygulamalarını gerçekleştirebilme kabiliyeti, sunum kabiliyetlerinin kazanımından oluşmaktadır. Bu kabiliyetlerin oluşması, Ritmoterapi'nin özgün öğretim aşamalarında meydana gelir (HBOGM, 2019).

Katılımcı, bu aşamada; Ritmoterapi müzik ve ritim terapi çalışmalarında faydalanacağı öğretim modellerinin kabiliyetlerini, ritim aleti ile kişisel olarak artırır ve günceller. Ritmoterapi müzik ve ritim terapi uygulamalarında yararlanılan tüm beceri alanlarının, katılımcıya kademeli olarak aktarılması önceliklidir. Eğitimin yürütülmesinde, farklı eğitim-öğretim tutumlarından yararlanılmaktadır (HBOGM, 2019).

3.3 Ritmoterapi Yöntemi M.E.B Eğitim Müfredatı

- Ritim Tanımı, Ritim Yapısı, Ritim Kullanım Alanları, Ritim Tarihi,
- Ritmoterapi Öğeleri, Terapi Tanımı, Terapist Tanımı, Ritmoterapi Tanımı,
- Ritmoterapi Tarihi, Ritmoterapi Etkileri, Ritmoterapi Fiziksel Etkileri, Ritmoterapi Zihinsel Etkileri, Ritmoterapi Duygusal Etkileri, Ritmoterapi Bilişsel Etkileri,
- Ritmoterapi Yaklaşım Teknikleri: İlk Buluşma, Gözlem, Uygulama, Sonlandırma.
- Ritmoterapi Etkinlikleri: Ritim Çalma, Solunum, Fiziksel aktivite, Empvizasyon, Eser oluşturma, Sunum yapma, Kayıtlar alma,
- Ritmoterapi aile bireyleri iletişim bülteni, Özel eğitim yaklaşımı.
- Süre ve timeing, Porte ve Anahtar, Bar, Mezür ve Darp, Nota Değerleri, Nota değerleri uygulamaları,

- Ritim aleti, Ritim aleti kullanımı açısı, Ritim çubuğu kullanımı, Farklı ellerin kullanımı,
- 4'lük ritim uygulamaları ile şarkı takibi,
- Ritmoterapi başlangıç çalışmaları, Ritmoterapi bir el kullanımı, Ritmoterapi iki el kullanımı,
- Farklı zamanlarda uygulama etkinlikleri, Ritmoterapi tek vuruşlu ritimler, Ritmoterapi iki vuruşlu ritimler, Ritmoterapi dört vuruşlu ritimler,
- Ritmoterapi temel pop ritmi oluşturma,
- 8'lik Ritim çalışmaları, Ritmoterapi Sekiz Zamanlı bir el kullanımı, Ritmoterapi sekiz zamanlı iki el kullanımı,
- Ritmoterapi nota takibi ile 8 Zamanlı, pop ritmi oluşturma,
- Ritmoterapi farklı Zamanlarda doğaçlama uygulamaları,
- 16'lık Ritim çalışmaları, Ritmoterapi Onaltı Zamanlı bir el kullanımı, Ritmoterapi Onaltı zamanlı iki el kullanımı,
- Ritmoterapi nota takibi ile 16 Zamanlı, 3/4 ritmi oluşturma, Ritmoterapi nota takibi ile 16 Zamanlı, 4/4 ritmi oluşturma,
- Ritmoterapi farklı Zamanlarda doğaçlama uygulamaları,
- Ritmoterapi farklı kombinasyonlarda (Paradiddlediddle) Ritim uygulamaları, Ritmoterapi tekli kombinasyonlarda Ritim uygulamaları, Ritmoterapi çiftli kombinasyonlarda Ritim uygulamaları,
- Ritmoterapi pedal kullanım uygulamaları, Ritmoterapi pedal kullanım uygulamaları, Ritmoterapi pedal basım ve bıraktığında ritim çubuğu kullanımı,
- Ritmoterapi ritim dinamikleri uygulamaları,
- Ritmoterapi farklı zamanlarda, farklı dinamiklerde vuruş uygulamaları,
- Ritmoterapi Empvizasyon serbest uygulamaları,
- Ritmoterapi Ritimlerini dinamikler ile uygulama, Ritmoterapi Dört tekrarlı Ritim uygulamaları, Ritmoterapi tek mezurluk emprovize doğaçlama uygulamaları, Ritmoterapi iki mezurluk emprovize doğaçlama uygulamaları, Ritmoterapi dört mezurluk emprovize doğaçlama uygulamaları,
- Ritmoterapi metronom yarı/iki katı artırımlı uygulamaları,

- Ritmoterapi 16'lık 4/4'lük Ritim uygulamaları, Ritmoterapi Ritim aletini altyapı ile birlikte kontrol uygulaması, Ritmoterapi 4'lük Ritim içinde 1 bar serbest uygulamaları, Ritmoterapi 4'lük Ritim içinde 2 bar serbest uygulamaları,
- Ritmoterapi 16'lık serbest ritimlerde farklı eller ile uygulamaları,
- Ritmoterapi 4 zamanlı Ritim uygulamalarında ayakla metronom takibi uygulamaları,
- Ritmoterapi Ritim aletini, müziği oluşturan farklı aletler ile bütünleştirme,
- Ritmoterapi Ritim aletini belirleme ve tercih edilen bir müzik içinde ritim tutma,
- Ritmoterapi bireysel kabiliyetlerin gelişimi ile entegre emprovize uygulamalarını içermektedir (HBOGM, 2019).

Ritmoterapi çalışmalarındaki eğitim içeriklerinin, farklı zekâ alanlarını kapsayan uygulamalardan oluşması sebebiyle; Katılımcıların birbirlerinden ayrı olan öğrenim, ilerleme ve mizaç özellikleri öncelikli değerlendirilerek, kendi yaş kategorisinde olan yaşlılarıyla yapılan eşleştirmeler ile çalışmaların yapılması gerekmektedir. Kişilerin birbirlerinden farklı algı, yönelim ve talepleri baz alınarak yapılan güncellemelerle konumlandırmaların yapılması, destekleyen, yönlendiren, özümsemeye, denemelere ve sorunlarla alakalı müdahalelere öncelik verilerek takip edilen kanıta dayalı değerlendirme süreçleriyle Ritmoterapi çalışmaları yapılmalıdır (Ritmoterapi, 2017).

3.4 Ritmoterapi Örnek Ders / Uygulama Programı

Ritmoterapi'nin eğitim uygulamalarında, ilk yaklaşım olarak mutlaka bireyin etrafındaki cisimlerin birbirlerinden ayrı seslerini farketmeleri ve bireysel motor kabiliyetlerini artırabilmelerine olanak sağlayan, öncelikli bir tutum benimsenmektedir (Ritmoterapi, 2017).

- Ritmoterapist, katılımcılara; etraflarındaki cisimleri kullanarak, seslerini tanımaları ve araştırmalarını söyler. Katılımcılar karşılıklı 2 kümeye dağıtılır. Tanımladıkları değişik seslerle; ritimler yapabilecekleri iletilir. Ritmoterapist; Ritmoterapi uygulamalarında kullanılan malzemelerin yegane farklılıklarının, değişik sesleri olduğunu, uygulamalı sunumlar halinde katılımcılara anlatır.

- Sunum aşaması için Ritmoterapist'in mihmandarlığı önemlidir, bu doğrultuda katılımcılara ritim uygulamaları yapılacağı tebliğ edilir.
- İlk Grup; Birbirlerinden ayrı seslere sahip kullanılan malzemelerin ses yapılarıyla ilgili yaptıkları denemelerini dile getirir. İkinci Grup; Bulundukları ortamdaki varlıkların birbirinden ayrı seslerini herkesin duyabileceği şekilde gösterir.
- Ritmoterapist; İlk ve İkinci kümedeki bireyleri birbirlerinden ayrı seslere sahip varlıklar ile tekrar eşleştirerek; Ritmoterapist'in tercih ettiği belirli katılımcılarla, kümelerdeki konumlarını sabitleyerek; Tüm katılımcıları 2 küme olarak, birbirlerinden ayrı seslere sahip varlıklara erişebilecekleri yerlere geçirir.
- Ritim aletlerinden, tercih edilen birini kullanarak Ritmoterapist; Seslerin değişikliğini, bireylerin görebilecekleri ve işitebilecekleri şekilde gösterir.
- Ritmoterapist, katılımcılara; Ritim aleti ile gösterdiği şekilde tekrarını; Etraflarındaki birbirinden ayrı seslere sahip varlıkları kullanarak taklit yapmaları gerektiğini anlatır. Ritmoterapist'in farklı özgün çeşitlemeleri bu süreçte tercihe bağlı olarak farklılaşabilmektedir.
- Katılımcıların; Hepsinin uygulamalara eklenebileceği ve yapılan çalışmaları takip edebileceği bir tutum gözetilerek tamamlanan Ritmoterapi çalışması süresinde, farklı seslere sahip varlıkların ses farklılıklarıyla alakalı düşüncelerini söylemeleri, küme uygulamasıyla etraflarındaki varlıkların birbirlerinden farklı sesleri kullanılarak ritim yapmak için denenmeye hazırlanması, ses farklılıklarının özgün yapılarına göre iki farklı küme konumlandırmasındaki yerini koruması, farklı sesleri olan varlıkların seslerinin işitilmesi ve uygulamaların izlenmesi bölümlerine; Dahil olarak, duygularını ve görüşlerini iletmeleri takip edilir.
- Katılımcıların, ayrı ritim seslerinin keşfedilmesiyle alakalı tecrübe etme, kabiliyet, yaklaşım ve gelişim düzeylerine öncelik verilerek; ayrı sesler olarak kümelenen varlıklarla alakalı, düşünce ve görüşlerini dile getirmeleri ile Ritmoterapi çalışması bitirilir (Ritmoterapi, 2017).

4. ARAŞTIRMA SORUNLARI / HİPOTEZLER

Araştırmada problem cümlesi; “Ritmoterapi Müzik ve Ritim Terapi uygulamalarına katılan öğrencilerin ritimsel ve sosyal gelişimlerinin ölçülebilmesine yönelik geliştirilecek Ritmoterapi ölçeği güvenilir, geçerli ve kullanışlı mıdır?” olarak belirlenmiştir.

Araştırma’nın alt problemleri olarak; Geliştirilen Ritmoterapi ölçeği güvenilir midir? Geliştirilen Ritmoterapi ölçeği geçerli midir? Geliştirilen Ritmoterapi ölçeği kullanışlı mıdır? sorulara cevap aranmıştır.

Araştırmada özellikle, Ritmoterapi müzik ve ritim terapi yönteminin ve felsefesinin derinlemesine incelenmesi, yöntemin uygulanması ile ilgili olan etkinliklerin eğitimde kullanılması ayrıntılı incelenmektedir.

Özçelik (2010)’e göre, kanıta dayalı araştırmalarda ölçme gereği duyulmasının öncelikli gereklilikleri içinde, tabiattaki cisim ya da oluşan durumların farklı bileşenlerini tanımlama ve araştırma sonunda elde edilen bulgular ışığında, bu cisim yada durumlardan üst düzeyde kazanımlı ve katma değerli olarak faydalanma hedefi bulunmaktadır. Olan bir olguyu tanımlamak amacıyla öğretim sürecinde, yapılabilmesi tahmin edilen tepki farklılıklarının yapıp yapılmadığının ve yapılmasının kademelerinin mantıksal çerçeveye uygun bir biçimde mümkün olup olmadığının meydana çıkarılmasına yöneliktir (Özçelik, 2010, aktaran Özdemir, 2010).

Sönmez (2011)’e göre kademeli olarak gelişim alanı, bir deviniş olarak tanımlanmaktadır. Birey kabiliyetlerinin derecelendirildiği bölümdür. Aynı alan işitme ve farkındalık alanlarıyla da etkileşimdedir. Devinişle alakalı bilinen tutumlar malzeme ve zaman ile birlikte ölçülebildiği gibi, yalnızca malzeme veya zaman yaklaşımları ile incelenmelidir. Bu nedenle malzeme veya zamanın kesin ya da geçerli değerlendirilerek belirlenmesi için ne miktarda davranış gereksinimine ihtiyaç duyulursa, mutlak tanımlanmalı ve doğru deneme süreçleri veya aşamaları belirlenmelidir (Sönmez, 2011, aktaran Özdemir, 2010)

Araştırmada, Ritmoterapi eğitiminin sosyal ve ritimsel gelişim boyutlarında güvenilirliği ve geçerliği sağlanan ölçme araçları ile Ritmoterapi dersine katılan öğrencilerin, sosyal ve ritimsel gelişim boyutunun ölçülmesinde kullanılabilen bir ölçek tasarlanarak kullanılmaktadır.

4.1 Tezin Amacı

Araştırmada; Ritmoterapi müzik ve ritim terapi yönteminin oluşumu ve gelişimi açıklanarak, Dünyada var olan yöntemlerden benzer ve farklı noktaları, Ritmoterapi uygulama örneği ile birlikte derinlemesine incelenmektedir. Ayrıca; Ritmoterapi yönteminin eğitim gören bireylerin sosyal ve ritimsel gelişimlerine olan etkilerinin ölçülebilmesi için Ritmoterapi beceri ölçeği geliştirilmesi ve geliştirilen Ritmoterapi beceri ölçeği ile ölçek çalışmalarının yapılması amaçlanmaktadır.

4.2 Tezin Önemi

Araştırmada, eğitim kurumlarında seçmeli sosyal etkinlik dersi olan, Ritmoterapi müzik ve ritim terapi yönteminin mevcut kullanım durumu ele alındığında, Ritmoterapi'ye ait bir ölçek gerekliliği ihtiyacı görülmektedir. Şimdiye kadar değerlendirme formları ve kişiye özel formlar ile yapılan değerlendirmelerin bilimsel veriler haline getirilebilmesi ve alanda yapılacak bundan sonraki ilgili çalışmalar için ışık tutması, ülkemiz bilimsel ve akademik camiası kadar eğitim ve terapi camiası içinde oldukça katma değerli ve önemlidir.

Wiggins (1993)'e göre; “Performans, ulaşmak ve tamamlamak anlamına gelmektedir. Dalkıran (2008, s.116-136)’ a göre; “Performans belirlemede tercih edilen ölçekler; takip edilecek becerinin mevcut olup olmadığını takip etme amaçlı kullanılan derecelendirme ölçekleri ve beceri performansındaki kusursuzluğu tanımlama amaçlı kullanılan ölçekler olarak belirlenmektedir. Beceri performansının etkinliği genellikle bir becerinin asla yapılamadığı ile eksiksiz yapılabildiği üst düzeyi arasındaki belirli bir aralıktadır. Bu sebeple beceri düzeylerini tanımlamak amacıyla bu ölçekler tercih edilmektedir” (Dalkıran, 2008, aktaran Özdemir, 2010).

Bu ön bilgiler ışığında, tez çalışmasında geliştirilen Ritmoterapi ölçeğinin, ölçülmesi hedef alınan ritimsel gelişim ve sosyal gelişim davranışlarına uygun bir şekilde tasarlanması ve kullanılması önemli bir etkidir. Öncelikli olarak geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenirlik hesaplarının, araştırmada yapılması bu noktada yegâne yaklaşımdır.

Araştırma, öncelikli olarak M.E.B bünyesinde kullanılabilecek olan, Ritmoterapi ölçeğinin geliştirilmesine ve Ritmoterapi yöntemi'nin uygulama faydalarının ve sağlanan yararların ölçülerek bilimsel olarak ispat edilebilirliğine odaklıdır. Özellikle M.E.B bünyesinde Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü Hizmet İçi Eğitim Programı dahilinde Ritmoterapi alanında yetkinlik ve yeterlilik eğitimlerini tamamlayarak, okullarda Ritmoterapi dersleri yapan öğretmenlerin kullanabilmesi için Ritmoterapi ölçeğinin gerekliliği görülmektedir (EK – 6).

4.3 Tezin Sınırlılıkları

Araştırma; İlk Okul, Orta Okul ve Lise kademe düzeyindeki bireyler ile Ritmoterapi alanında yetkinlik ve yeterlilik eğitimleri tamamlanan Ritmoterapist ünvanı sahibi öğretmen / eğitimciler ve yapılan bilimsel ölçümlerin analizi ile sınırlıdır.

5. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi açıklanmıştır.

5.1 Araştırma Modeli

Araştırma; Nitel ve Nicel yöntem kullanılarak tamamlanmıştır. Araştırmanın birinci bölümü olan Ritmoterapi yöntemi, Nitel araştırma olarak, tanımlayıcı ve betimleyici araştırma deseni ile gerçekleştirilmektedir. “Betimsel analiz sürecindeki elde edilen veriler, araştırmaya başlamadan tasarlanan temalara ayrılarak, belirli temalara ayrılan veriler yorumlanır. Araştırmacı, araştırmanın başlangıç ve bitiş arasında tanımladığı bağlantının kurulmasını ve ihtiyaç halinde bilimsel analiz sonuçları ile kıyaslamalarını bu süreçte gerçekleştirir” (Kitzinger, 1997, s.299-302, Kvale, 1994, s.411, aktaran Baltacı, 2019, s. 379).

Ayrıca; Araştırmanın ikinci bölümü olan Ritmoterapi beceri ölçeğinin geliştirilmesi için Nicel araştırma yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntemde saha araştırması uygulama tekniği ile tarama (survey) araştırması uygulanarak ve istatistiksel ölçümlerle temellendirilmektedir.

Araştırmalarda soru kağıdı (anket) tekniği kullanılmaktadır. “Anket, öngörülen bir konu ile ilgili belirlenen hipotezlere bağlı, araştırmacı tarafından belirlenen örneklem grubundaki katılımcılara, araştırma ile ilgili başlıklarda katılım görüşlerini beyan edebilecekleri, bir veri kazanma yöntemidir” (Balcı, 2005). Bu amaçla araştırmacının profesyonel ve bir Ritmoterapist olması bu araştırma yönteminin belirlenmesinde etkili olmuştur.

Ritmoterapi eğitimi alan öğrencilerin, ritimsel ve sosyal gelişimsel düzeylerinin ölçülebilmesine yönelik, geliştirilen pilot Ritmoterapi beceri ölçeğindeki maddeler bir havuzda toplanarak, Ritmoterapi alanında çalışmalar yapan 10 uzmanın görüşüne, ‘Sosyal Gelişimsel Davranışlar’ ve ‘Ritimsel Gelişimsel Davranışlar’ olarak 2 bölümden oluşan ‘Görüş Formu’ olarak sunulmuştur. Uzmanlardan gelen yanıtlara

göre hangi gelişim maddelerinin olmasına ve/veya olmamasına yönelik, ‘Kapsam Geçerlilik İndeksi’ ve ‘Kapsam Geçerlilik Oran Hesaplaması’ yapılarak hazırlanan taslak ölçek, en az madde sayısına göre her öğrenim kademesindeki 10 katı öğrenciye (Madde sayısı X 10) pilot uygulaması baz alınarak, 100 ilk okul, 100 orta okul ve 100 lise kademelerinde eğitim gören toplamda üçyüz (300) birey ile uygulanarak, elde edilen verilere geçerlik güvenirlik hesabı yapılmıştır.

5.2 Araştırma Evreni / Örneklemi / Çalışma Grubu

Araştırmada, örnekleme yöntemi olarak, olasılık dışı örnekleme kullanılacaktır. “Olasılık dışı örnekleme, kararlı olarak tercih aşamalarından ziyade, araştırmanın yürütücüsünün örneklem tercihi kabiliyetlerine odaklı veri ve dönüt almaya yönelik bir çalışmadır” (Questionpro, 2022). Araştırmada, kaynaktan tasarruf etme, uygulama aşamasında deneklerle temasa geçme kolaylığı sağlanması ve araştırmacının örnek öğeleri seçmede yetkisinin olmaması nedeniyle uygun örnekleme tekniği olarak tercih edilmiştir. Araştırma; Ritmoterapi müzik ve ritim terapi eğitimini tamamlanmış 10 Ritmoterapist / Öğretmen ve İlk Okul, Orta Okul ve Lise düzeyindeki Ritmoterapi uygulamalarına katılan; Ankara Mehmet Memişoğulları İlk Okulu’ndan 100 öğrenci, Ankara Cebeci Orta Okulu’ndan 100 öğrenci ve Ankara Anadolu Lisesi’nden 100 öğrenci ile oluşturulmaktadır.

5.3 Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Araştırma verilerini toplamak amacı ile hazırlanan beceri ölçeğinde olması gereken maddelerin belirlenmesi amacıyla, uzman görüşüne sunulan taslak “Ritmoterapi Taslak Ölçek Görüşme Formu” ve “Ritmoterapi Beceri Ölçeği” kullanılmaktadır. Araştırmada tercih edilen ölçek; “Likert (1932) tarafından üretilen ve geliştirilen Likert ölçeğidir” (Cramer ve Howitt, 2004, s.89). Araştırmada; Ölçme aracında bulunması gereken maddelerin, hedef beceri ölçekbilmesine yönelik önem derecelerinin belirlenmesi amacıyla Ritmoterapistlerin görüşüne sunulan Taslak ölçek görüşme formu 3’lü likert olarak hazırlanmıştır. Uzman dönütlerine göre hedef davranışlar ile ilgili olan ifadelerin katsayıları belirlenerek, örneklem gruplarına uygulanmak üzere geliştirilen pilot beceri ölçeği ise 5’li likert olarak hazırlanmıştır.

5.4 Ritmoterapi Beceri Ölçeğinin Geliştirilme Aşamaları

Araştırmada, öncelikle pilot ölçeğe yer alacak maddelerin belirlenmesi için literatür taranarak, madde havuzu oluşturulmuştur. Maddeler, 3'lü likert 'Görüş Formu' halinde Ritmoterapi alanında çalışmalar yapan 10 uzmanın görüşüne sunulurken, uzmanlardan gelen yanıtlara göre Pilot ölçeğe yer almasına yönelik, hedef davranışların katsayıları belirlenmiştir.

Tablo 5.1 Hedef Beceri İfadelerinin Katsayı Değerleri

Ritimsel gelişim maddeleri				
İfade No	İfadeler	Görüşler		
		Gerekli	Geliştirilmeli	Gereksiz
1	Vuruş sayılarını sayma	X(x10)		
2	Farklı materyaller kullanarak ritim oluşturma	X(x10)		
3	Farklı uzuvları ile ritim oluşturma	X(x10)		
4	Ritim vuruşlarının devamlılığını sağlama	X(x10)		
5	Ritim vuruşlarını doğru zamanda yapma	X(x10)		
6	Ritim vuruşlarında hız terimi uygulama	X(x10)		
7	Ritim vuruşlarında nüans yapma	X(x10)		
8	Ritim vuruşlarında tekrarlama	X(x10)		
9	Ritim vuruşlarında başlangıç ve bitiş vuruşlarını doğru yapma	X(x10)		
10	Aynı zaman süresinde farklı süreleri uygulama	X(x10)		
11	Uygulama öncesi hazırlık yapma	X(x4)	X(1)	X(5)
12	Ritim vuruşu yaparken nefesini doğru kullanma	X(x4)	X(1)	X(5)
13	Doğaçlama Ritim vuruşu oluşturma	X(x2)	X(3)	X(5)

Tablo 5.1'in devamı

İfade No	İfadeler	Görüşler		
		Gerekli	Geliştirilmeli	Gereksiz
14	Ritim vuruşlarını yaparken özen gösterme	X(x1)		X(9)
Sosyal gelişim maddeleri				
1	Sınıf içi iletişim-uyum	X(x10)		
2	Dikkat- konsantrasyon	X(x10)		
3	Sakinleşme-rahatlama	X(x10)		
4	Kendini özgüvenli şekilde ifade etme	X(x10)		
5	Özgün Fikirlerini ifade etme	X(x10)		
6	Farklı görüşleri kabul etme	X(x10)		
7	Ritim çalgısı ile temasta bulunma	X(x10)		
8	Yüz ifadesi ve ses tonunu kontrol etme	X(x1)	X(1)	X(8)
9	Algılama becerilerinde ilerleme	X(x10)		
10	Beden koordinasyonu sağlama	X(x10)		
11	Katılıma istek gösterme	X(x7)	X(1)	X(2)
12	Hislerini ritim ile dışa vurma	X(x4)	X(1)	X(5)
13	Grup çalışması yapma	X(x9)		X(1)
14	Problemlerden uzaklaşma	X(x2)	X(2)	X(6)

Uzmanlardan gelen toplam yanıtlar, maddeler bazında X işareti ile gösterilmiştir. Söz konusu uygulamalarda belirlenen madde havuzuna ait uzman görüşlerinin değerlendirilmesinde taslak ölçek maddeleri için “lawshe” tekniği kullanılmıştır.

Lawshe (1975) tekniği ile ölçekte bulunan maddelerin, ilgili alan uzmanlarına ait değerlendirmeleri “Uygun”, “Düzeltilmeli” ve “Çıkartılmalı” olarak belirlenmiştir (Lawshe, 1975, aktaran Yeşilyurt ve Çapraz, 2018, s.255). İlgili yöntem ile birbirinden bağımsız maddelerden oluşan ölçek, anket ve başarı testi gibi veri toplama araçlarının kapsam geçerliliğini kontrol etmek mümkündür. Bu teknik, uzmanların her bir

maddeyi nasıl değerlendirdikleri esasına dayanmakta ve hesaplanan oranlar uzmanlar arasında uyuşma olup olmadığını göstermektedir.

Ölçek maddelerinin değerlendirilmesi neticesinde nihai ölçekte yer alacak maddelere karar vermek için öncelikle KGO (kapsam geçerlilik oranı) belirlenmiştir. “KGO, ifadelerin ölçek içinde kalması veya çıkarılmasına yönelik kapsam geçerliği üzerinde yapılandırılan bir aşama olarak, belirli sabit formülü ile belirlenmektedir; sonra KGİ (kapsam geçerlilik indeksi) istatistiklerine bakılmıştır.

KGİ belirli performansın fonksiyon düzeyi ile araştırma yapılan ölçekte bulunan performans arasındaki uyumun istatistiksel boyutları anlamına gelmektedir. Geliştirilen ölçeğin işlevsellik olarak tanımlanan KGİ ölçek ifadeleriyle araştırılan becerinin ilişkisi ve uyumun yüzdelik oranlamasıdır (Lawshe, 1975, aktaran Yeşilyurt ve Çapraz, 2018, s.255).

KGO hesaplamalarında; -1 (mutlak red) ile +1 (mutlak kabul) değerlerinin herhangi bir noktasında bulgu elde edilmektedir. Uzmanların tamamının uygun olarak belirlediği maddelerin kabul değeri 1 dir.

Bir maddenin ölçekte yer alması için uzmanların %50 sinden fazlasının “uygun” görüşü belirtmesi gereklidir. Hesaplanan KGO değerleri, ilgili tablo değerleri ile karşılaştırılarak kabul veya red edilir.

Lawshe (1975)’e göre; Her bir madde için KGO hesabı:

$KGO = \left(NG \div \left(\frac{N}{2} \right) \right) - 1$ Formülü ile elde edilmektedir (aktaran Yeşilyurt ve Çapraz, 2018, s.255).

NG: Maddeye uygun görüş bildiren uzman sayısı, N: Toplam görüş belirten uzman sayısıdır.

Ölçeğin ritimsel gelişim boyutunda ilk 10 maddesinde uzmanların tümünün uygun görüşü belirttiği görülmektedir. Bu sebeple KGO değerleri 1'dir ve nihai ölçekte yer alacaktır.

Diğer maddeler için hesaplanan değerler:

Ritimsel gelişim boyutu; 11. Madde= -0,20, 12. Madde= -0,20, 13. Madde= -0,60 ve 14. Madde = -0,80 olarak hesaplanmıştır. Ritim gelişim boyutunda yer alacak nihai maddeler: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., ve 10. Maddelerdir.

Ölçeğin sosyal gelişim boyutunda 9 maddenin tüm uzmanlardan uygun yönünde onay aldığı ve KGO larının 1 olduğu görülmektedir. Bu maddeler; 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 9. ve 10. Maddelerdir.

Diğer maddeler ait KGO oranları; 8. Madde = - 0,80, 11. Madde = - 0,40, 12. Madde = - 0,20, 13. Madde = 0.80 ve 14. Madde = - 0,60 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin bu boyutu için yer alacak maddeler: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 9., 10. ve 13. Maddelerdir. Maddelerin kabulü için aşağıdaki tablosu temel alınarak;

Tablo 5.2 Kapsam Geçerlik Oranı (KGO) Tablosu

MADDELER	NG	N/2	KGO	KARAR
Madde-1	12	6	+ 1.00	Kabul
Madde-2	12	6	+ 1.00	Kabul
Madde-3	2	6	- 0.66	Red
Madde-4	10	6	+ 0.66	Kabul
Madde-5	11	6	+ 0.83	Kabul
Madde-6	11	6	+ 0.83	Kabul
Madde-7	10	6	+ 0.66	Kabul
Madde-8	10	6	+ 0.66	Kabul
Madde-9	9	6	+ 0.50	Red
Madde-10	8	6	+ 0.33	Red

Daha sonraki aşamada; Testin tamamının kapsam geçerlik indeksi hesaplanmıştır. KGİ, ölçekte kalması düşünülen maddelerin KGO değerlerinin ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

$$KGİ = \Sigma KGO \div MS$$

ΣKGO : Kalan maddelerin kapsam geçerlik oranları toplamı, MS: Kalan madde sayısıdır.

$$KGİ = 19,80 \div 20 = 0,99$$

Ölçeğe ait KGİ değeri 0.99 olarak hesaplanmıştır.

Hesaplanan bu değere, kapsam geçerlilik tablo değeri ile karşılaştırılarak karar verilmiştir.

Tablo 5.3 Kapsam Geçerlik İndeksi (KGİ) Tablosu

Uzman Sayısı	Minimum Değer
5	0.99
6	0.99
7	0.99
8	0.78
9	0.75
10	0.62
11	0.59
12	0.56
13	0.54
14	0.51
15	0.49
20	0.42

Ölçek maddeleri 10 uzmanın görüşüne sunulmuş ve KGİ değeri .99 olarak bulunmuştur. Tablodaki kabul değerleri incelendiğinde 10 uzman için gerekli kabul değeri olan 0.62 nin üzerinde bir KGİ değeri bulunduğu görülmektedir.

Bu durumda ölçek belirlenen maddeleri ile birlikte pilot uygulama için kullanılabilecek geçerliliktedir. KGO ve KGİ hesaplamaları sonucunda geçerliği olan, pilot uygulamalarda kullanılabilecek niteliğe sahip uygulama ölçeği aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 5.4 KGO ve KGİ Sonrası Nihai Pilot Uygulama Ölçeği

İfade No	İfadeler	Ritimsel gelişim maddeleri				
		Görüşler				
		Başarılı	Az Başarılı	Aynı	Başarısız	Çok Başarısız
1	Vuruş sayılarını sayma					
	Farklı materyaller					
2	kullanarak ritim					
	oluşturma					
3	Farklı uzuvları ile ritim					
	oluşturma					
4	Ritim vuruşlarının					
	devamlılığını sağlama					
5	Ritim vuruşlarını doğru					
	zamanda yapma					
6	Ritim vuruşlarını farklı					
	hızlarda uygulama					
	Ritim vuruşlarında					
7	nüans (piano/forte)					
	yapma					
8	Ritim vuruşlarını					
	tekrarlama					
	Ritim vuruşlarının					
9	başlangıç ve bitiş					
	vuruşlarını doğru anda					
	yapma					

Tablo 5.4'ün devamı

İfade No	İfadeler	Görüşler				
		Başarılı	Az Başarılı	Aynı	Başarısız	Çok Başarısız
10	Aynı zaman süresinde, farklı süreleri (half/double) olan vuruşlar yapma					
Sosyal gelişim maddeleri						
1	Sınıf içi iletişim-uyum					
2	Dikkat-konsantrasyon					
3	Sakinleşme-rahatlama					
4	Kendini özgüvenli şekilde ifade etme					
5	Özgün fikirlerini ifade etme					
6	Farklı görüşleri kabul etme					
7	Ritim çalgısı ile temasta bulunma					
8	Algılama becerilerinde ilerleme					
9	Beden koordinasyonu sağlama					
10	Grup çalışması yapma					

İstatistiksel olarak yapılan KGO ve KGİ hesaplamaları sonunda, iç tutarlılığı ve güveniliği olan ölçeğin, Ritmoterapi uygulamalarının ritimsel ve sosyal gelişim boyutunda etkisini ölçmeye yönelik pilot uygulamalarda kullanılabilecek nitelikte olduğu görülmektedir.

5.5 Verilerin Toplanması

Araştırmada, etik kurul kararı (EK – 8) ve T.C Milli Eğitim Bakanlığı onayları (EK – 9) ile araştırmacının yasal yetki alanı tanımlanmıştır. Verilerin toplandığı ilk okul, ortaokul ve lise eğitim kurumlarının onayları alınmıştır (EK – 10). Oluşturulan ölçme aracının, geçerlik ve güvenirlik durumlarının sınanması amaçlı 100 İlkokul, 100 Orta Okul ve 100 Lise düzeyinde öğrenim gören öğrenci grupları üzerinde araştırmacı tarafından uygulanarak, bireylerin; Ritmoterapi uygulamalarındaki ritimsel ve sosyal gelişim becerilerine farklı zamanlarda puan verilmesiyle veriler elde edilmiştir.

5.6 Verilerin Analizi

Araştırma verileri, IBM SPSS Advanced Statistics Versiyon 25 (IBM, 2023); programında bilgisayar ortamında dijital veri halinde kodlanarak ‘Ritmoterapi Beceri Ölçeği’nde istatistiksel analizler yapılmıştır.

Araştırmada, ilk okul düzeyi 100, Orta okul düzeyi 100 ve Lise düzeyi 100 bireyin oluşturduğu örneklem grubu ile geliştirilen pilot Ritmoterapi ölçeği kullanılarak, ölçümlerin sınanması ve duyarlılığının, öntest ve sontest verilerine göre başarı düzeyi farkı incelenmektedir. Bu doğrultuda, geliştirilen pilot Ritmoterapi ölçeği yapısal bakımdan sınanmıştır.

5.7 Pilot Ölçeğe Ait Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Araştırmanın son aşamasında, oluşturulan taslak ölçek, madde sayısına göre, 10 katı öğrenciye (Madde sayısı X 10) pilot uygulanmıştır. “Örneklem, ilgililik düzeyinin güvenilir olarak belirlenmesini sağlayan boyutta belirlenmelidir” (Büyüköztürk, 2002, s.470). “Bu oran ile ilgili bağlantı güvenilirliği ve tanımlanan bileşen faktör oranı değerlendirilerek değişim gösteren yönlendirmeler bulunmaktadır. Genelleme yapılarak bir kuralın belirlenmesi halinde, örneklem sayısının minimum hedeflenen değişken oranının X5 veya X10 oranında belirlenmesinin uygun olacağı söylenebilmektedir” (Büyüköztürk, 2002; Tavşancıl, 2002; Kurnaz ve Yiğit, 2010, s.29).

Pilot uygulama sonrası elde edilen verilere, geçerlik güvenirlik hesabı yapılmıştır. Araştırmada geliştirilen pilot ölçeğin kapsam geçerliğine bakılarak, geçerliği sınanmıştır. “Geçerlik, ölçeğin, ölçülmesi beklenen kişi özelliğini başka özelliklerle bağdaştırmadan ne düzeyde kesin ölçebildiğidir” (Büyüköztürk, 2006, aktaran Ünsal, Bağçeci, vd., 2015, s.255). Uzman görüşlerine sunulan ifadelerin katsayıları belirlenmiş ve yapı geçerliliği ile ölçülmek istenen berileri doğru olarak ölçebileceği mutlak kabul (+1) ve mutlak red (-1) olarak faktör yükleri ve madde toplam kolerasyonları Lawshe tekniği ile belirlenerek KGO ve KGİ istatistikleri ile sınanmıştır. Ritmoterapist öğretmenlerin verdiği puanların ortalaması, kabul edilen tutarlılık katsayısının minimum değerinden yüksek (0.99) olduğundan dolayı; Ritmoterapi beceri ölçeğinin iç tutarlı olduğu söylenebilmektedir.

Güvenirlik, ölçek ile oluşturulan sonuçlar ve hataların arınlık oranıdır (Bahar, Nartgün, Durmuş ve Bıçak, 2006). Ritmoterapi ölçeğinin güvenirliğinin ikincil kanıtı, ölçek puanlardaki tutarlık değerlendirilmesi olarak tamamlanmıştır. Toplam puanlar arası tutarlılığı ‘Pearson’ kolerasyon ile belirlenerek, ‘Formun Tekrarı Yöntemi’ ile yapılarak ölçek tekrar sınanmıştır. “Formun tekrarı yöntemi, bir ölçeğin aynı örneklem ile aynı koşullarda, kayda değer oranda anımsamaları ortadan kaldıracak düzeyde geç, ölçümü yapılan alanda kayda değer düzeyde farklılaşmalar olmayacak düzeyde erken tekrarda iki kez yapılmasıdır” (Özçelik, 2010, aktaran Ercan ve Kan, 2004, s.213).

6. BULGULAR

Ritmoterapi müzik ve ritim terapi yönteminin, bireylerin fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimini üst düzeyde destekleyici niteliği olduğu görülmektedir. Müzik terapi yöntemleri içinde özgün uygulamaları ve yaklaşım unsurları ile yüksek kazanımları olan Ritmoterapi yönteminin, ‘Müzik Terapi’ yöntemi olarak, özellikle eğitim gören bireyler ve özel eğitim kurumlarında kullanıldığı ve yasal olarak tanımlanan kurumsal yapısı ile üst düzeyde eğitime katkıları olduğu görülmektedir.

Araştırmada yapılan literatür taraması sonucunda, elde edilen bulgular üzerinden bir değerlendirme yapıldığında;

Ritmoterapi; uygulama yöntemleri, yaklaşım unsurları ve eğitimcilerin eğitimi gibi birçok metodolojik bileşenleri ile Orff, Dalcroze, Kodaly, Suzuki gibi dünyada mevcut olan eğitimsel ‘Müzik Terapi’ yöntemleri arasında kabul edilmektedir. Ayrıca, Ritmoterapi Ölçeği ile uygulamalara katılan bireylerin üzerindeki etkilerinin bilimsel ve kanıta dayalı ölçülebilmesi de sağlanmaktadır.

Ritmoterapi uygulamalarının öğrencilere kazandırması hedeflenen beceri gelişimlerini belirlenmesi amacıyla kullanılan Ritmoterapi ölçeği; Uygulamalarının sistematik olarak nihai ulaşması gereken noktasına da Ritmoterapistleri yönlendirerek, Ritmoterapi eğitiminin niteliğini artırmaktadır.

Tablo 6.1 Katılımcılara Ait Tanımlayıcı İstatistikler Tablosu

Okul	Düzy	Sayı	%
Ankara Mehmet Memişoğlu İlkokulu	İlkokul	100,0	33,3
Ankara Cebeci Ortaokulu	Ortaokul	100,0	33,3
Ankara Atatürk Anadolu Lisesi	Lise	100,0	33,3

Tablo 6.1’de katılımcılara ilişkin tanımlayıcı istatistikler gösterilmektedir. Araştırma grubunda üç okuldan da eşit katılım sağlanmıştır. İlkokul düzeyinde 100 (%33,3), ortaokul düzeyinde 100 (%33,3) ve lise düzeyinde 100 (%33,3) katılımcı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6.2 Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler			Ortalama	S.Sapma	Alt Değer	Üst Değer	Açıklık
Ritimsel	Grup	İlkokul	22,9	5,9	12,0	37,0	25
Gelişim		Ortaokul	24,2	7,1	11,0	43,0	32
Öncesi		Lise	19,9	8,5	10,0	45,0	35
Sosyal	Grup	İlkokul	26,1	7,2	15,0	41,0	26
Gelişim		Ortaokul	30,9	7,7	14,0	47,0	33
Öncesi		Lise	30,6	9,6	14,0	48,0	34
Ritimsel	Grup	İlkokul	47,1	1,9	41,0	50,0	9
Gelişim		Ortaokul	47,2	3,2	36,0	50,0	14
Sonrası		Lise	47,2	2,2	39,0	50,0	11
Sosyal	Grup	İlkokul	46,7	1,6	42,0	50,0	8
Gelişim		Ortaokul	45,7	2,6	38,0	50,0	12
Sonrası		Lise	47,1	1,9	38,0	50,0	12

Tablo 6.2’de ritimsel gelişim ve sosyal gelişim maddelerinin öncesi ile sonrası değerleri üç kurumdaki 100 ilk okul, 100 ortaokul, 100 lise öğrenci grubu için gösterilmiştir.

Tablo 6.2’ye göre; İlkokul öğrencilerinde ritimsel gelişim skorların ortalaması öncesi için $22,9 \pm 5,9$, sonrası skorların ortalaması $47,1 \pm 1,9$; İlkokul öğrencilerinde sosyal gelişim skorların ortalaması öncesi için $26,1 \pm 7,2$, sonrası skorların ortalaması $46,7 \pm 1,6$;

Ortaokul öğrencilerinde ritimsel gelişim skorların ortalaması öncesi için $24,2 \pm 7,1$, sonrası skorların ortalaması $47,2 \pm 3,2$; Ortaokul öğrencilerinde sosyal gelişim skorların ortalaması öncesi için $30,9 \pm 7,7$, sonrası skorların ortalaması $45,7 \pm 2,6$;

Lise öğrencilerinde ritimsel gelişim skorların ortalaması öncesi için $19,9 \pm 8,5$, sonrası skorların ortalaması $47,2 \pm 2,2$ olarak hesaplanmıştır. Lise öğrencilerinde sosyal gelişim skorların ortalaması öncesi için $30,6 \pm 9,6$, sonrası skorların ortalaması $47,1 \pm 1,9$ değerlerinde analiz edilmiştir.

Tablo 6.3 İlk Okul Ritimsel ve Sosyal Gelişim Öncesi Sonrası Kolerasyon Testi

		Ritimsel Gelişim Öncesi	Sosyal Gelişim Öncesi	Ritimsel Gelişim Sonrası	Sosyal Gelişim Sonrası
Ritimsel Gelişim	r	1,000	0,606	0,040	0,129
Öncesi	p	-	0,000	0,693	0,202
Sosyal Gelişim	r	0,606	1,000	-0,104	-0,042
Öncesi	p	0,000		0,301	0,676

p<0.05 Pearson Korelasyon Anlamlılık Değeri
Grup=İlkokul

Tablo 6.3'e göre; İlk Okul öğrencilerinin ritimsel gelişim skorlarının öncesi ve sonrası ile sosyal gelişim skorlarının öntest ve sontest değerleri arasında uygulanan korelasyon değerlerine bakıldığında, .70 den büyük olduğu görülmektedir ($p<.005$). Ritimsel gelişim öncesi skorları ile sonrası skorlarının anlamlı bir ilişkisi olmadığı yapılan istatistiksel analiz sonunda görülmüştür. ($p> 0.05$, $r= 0,040$) Sosyal gelişim öncesi skorları ile sonrası skorlarının anlamlı bir ilişkisi olmadığı yapılan istatistiksel analiz sonucunda görülmüştür. ($p> 0.05$, $r= -0,042$)

Tablo 6.4 Orta Okul Ritimsel ve Sosyal Gelişim Öncesi Sonrası Kolerasyon Testi

		Ritimsel Gelişim Öncesi	Sosyal Gelişim Öncesi	Ritimsel Gelişim Sonrası	Sosyal Gelişim Sonrası
Ritimsel	r	1,000	0,610	0,051	0,031
Gelişim Öncesi	p		0,000	0,620	0,760
Sosyal	r	0,610	1,000	0,076	-0,054
Gelişim Öncesi	p	0,000		0,455	0,597

p<0.05 Pearson Korelasyon Anlamlılık Değeri
Grup=Ortaokul

Tablo 6.4'e göre; Ortaokul öğrencilerinin ritimsel gelişim skorlarının öncesi ve sonrası ile sosyal gelişim skorlarının öntest ve sontest değerleri arasında yapılan korelasyon analizi üzerinden inceleme yapıldığında .70 den fazla çıktığı görülmektedir ($p<.005$). Ritimsel gelişim öncesi skorlarının anlamlı bir ilişkisi olmadığı yapılan istatistiksel analiz sonunda görülmüştür. ($p> 0.05$, $r= 0,051$) Sosyal gelişim öncesi skorları ile

sonrası skorlarının anlamlı bir ilişkisi olmadığı yapılan istatistiksel analiz sonunda görülmüştür. ($p > 0.05$, $r = -0,054$)

Tablo 6.5 Lise Ritimsel ve Sosyal Gelişim Öncesi Sonrası Kolerasyon Testi

		Ritimsel Gelişim Öncesi	Sosyal Gelişim Öncesi	Ritimsel Gelişim Sonrası	Sosyal Gelişim Sonrası
Ritimsel	r	1,000	0,312	-0,166	-0,076
Gelişim Öncesi	p	-	0,002	0,098	0,452
Sosyal Gelişim	r	0,312	1,000	-0,013	0,003
Öncesi	p	0,002	-	0,896	0,974

$p < 0.05$ Pearson Korelasyon Anlamlılık Değeri
Grup=Lise

Tablo 6.5'e göre; Lise öğrencilerinin ritimsel gelişim skorlarının öncesi ve sonrası ile sosyal gelişim skorlarının öntest ve sontest değerleri arasında yapılan korelasyon analizi üzerinden inceleme yapıldığında .70 den fazla çıktığı görülmektedir ($p < .005$). Ritimsel gelişim öncesi skorları ile sonrası skorlarının anlamlı bir ilişkisi olmadığı yapılan istatistiksel analiz sonunda görülmüştür. ($p > 0.05$, $r = -0,166$) Sosyal gelişim öncesi skorları ile sonrası skorlarının anlamlı bir ilişkisi olmadığı yapılan istatistiksel analiz sonunda görülmüştür. ($p > 0.05$, $r = 0,974$)

Tablo 6.6 İlk Okul Ritimsel ve Sosyal Gelişim Öncesi Sonrası Karşılaştırma Testi

Değişkenler	Ort	n	S.Sapma	S.Hata	t	P
Ritimsel Gelişim Öncesi	22,9	100	5,9	0,6	-40,008	0,000
Ritimsel Gelişim Sonrası	47,1	100	1,9	0,2		
Sosyal Gelişim Öncesi	26,1	100	7,1	0,7	-27,884	0,000
Sosyal Gelişim Sonrası	46,7	100	1,6	0,2		

Grup = İlkokul

* $p < 0,05$ Bağımlı İki Örnek T Testi

Tablo 6.6'da ilkokul öğrencileri için ritimsel gelişim öncesi ve sonrası skorları ile sosyal gelişim öncesi ve sonrası skorları arasında bağımlı iki örnek T testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6.6'ya göre; İlk Okul düzeyinde 100 öğrenci ile geliştirilen Ritmoterapi ritimsel ve sosyal gelişim ölçme aracı kullanılarak yapılan ölçümlerin duyarlılığının ve güvenilirliğinin belirlenmesi için ön uygulama ve son uygulamalarda verilen puanların ortalamaları arasındaki anlamlı/anlamsız farkın belirlenmesi 'Bağımlı gruplar T testi' ile sağlanmaktadır.

Analiz sonuçları incelendiğinde ritimsel gelişim sonrası skorlarının öncesi skorlar ile karşılaştırıldığında anlamlı biçimde büyüklüğü yapılan istatistiksel analiz sonunda görülmektedir. ($p < 0.05$, $t = -40,008$) Sosyal gelişim sonrası skorlarının öncesi skorlar ile karşılaştırıldığında anlamlı biçimde büyüklüğü yapılan istatistiksel analiz sonunda görülmektedir. ($p < 0.05$, $t = -27,884$)

Tablo 6.6'ya göre; İlkokul düzeyindeki öğrencilerin Ritmoterapi uygulamaları öncesindeki ritimsel gelişim düzeylerinin ortalamasının $22,9 \pm 5,9$ olduğu, sonrasında ise $47,1 \pm 1,9$ olduğu görülmektedir. Sosyal gelişim düzeylerinin ise öncesinde $26,1 \pm 7,2$ olduğu, sonrasında ise $46,7 \pm 1,6$ olduğu görülmektedir. Bu durumda; Ritmoterapi uygulamalarının İlkokul öğrencilerinin zamana bağlı ritimsel gelişim düzeylerini ortalama $\pm \%105$; sosyal gelişim düzeylerini $\pm \%78$ oranında artırdığı ispatlanmaktadır.

Tablo 6.7 Orta Okul Ritimsel ve Sosyal Gelişim Öncesi Sonrası Karşılaştırma Testi

Değişkenler	Ort	n	S.Sapma	S.Hata	t	p
Ritimsel Gelişim Öncesi	24,2	100	7,1	0,7	-32,836	0,000
Ritimsel Gelişim Sonrası	47,2	100	3,2	0,3		
Sosyal Gelişim Öncesi	30,9	100	7,7	0,8	-17,837	0,000
Sosyal Gelişim Sonrası	45,7	100	2,6	0,3		

Grup = Ortaokul

* $p < 0,05$ Bağımlı İki Örnek T Testi

Tablo 6.7'de ortaokul öğrencileri için ritimsel gelişim öncesi ve sonrası skorları ile sosyal gelişim öncesi ve sonrası skorları arasında bağımlı iki örnek t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6.7'ye göre; Orta Okul düzeyinde 100 öğrenci ile geliştirilen Ritmoterapi ritimsel ve sosyal gelişim ölçme aracı kullanılarak yapılan ölçümlerin duyarlılığının ve güvenilirliğinin belirlenmesi için ön uygulama ve son uygulamalarda verilen puanların ortalamaları arasındaki anlamlı/anlamsız farkın belirlenmesi Bağımlı gruplar Ttesti ile sağlanmaktadır.

Analiz sonuçları incelendiğinde ritimsel gelişim sonrası skorlarının öncesi skorlar ile karşılaştırıldığında anlamlı biçimde büyüklüğü yapılan istatistiksel analiz sonunda görülmektedir. ($p < 0.05$, $t = -32,836$) Sosyal gelişim sonrası skorlarının öncesi skorlar ile karşılaştırıldığında anlamlı biçimde büyüklüğü yapılan istatistiksel analiz sonunda görülmektedir. ($p < 0.05$, $t = -17,837$)

Tablo 6.7'ye göre; Ortaokul düzeyindeki öğrencilerin Ritmoterapi uygulamaları öncesindeki ritimsel gelişim düzeylerinin ortalamasının $24,2 \pm 7,1$ olduğu, sonrasında ise $47,2 \pm 3,2$ olduğu görülmektedir. Sosyal gelişim düzeylerinin ise öncesinde $30,9 \pm 7,7$ olduğu, sonrasında ise $45,7 \pm 2,6$ olduğu görülmektedir. Bu durumda; Ritmoterapi uygulamalarının Ortaokul öğrencilerinin zamana bağlı ritimsel gelişim düzeylerini ortalama $\pm \%95$; Sosyal gelişim düzeylerini $\pm \%47$ oranında artırdığı ispatlanmaktadır.

Tablo 6.8 Lise Ritimsel ve Sosyal Gelişim Öncesi Sonrası Karşılaştırma Testi

Değişkenler	Ort	n	S.Sapma	S.Hata	t	p
Ritimsel Gelişim Öncesi	19,9	100	8,5	0,8	-30,079	0,000
Ritimsel Gelişim Sonrası	47,2	100	2,2	0,2		
Sosyal Gelişim Öncesi	30,6	100	9,6	1,0	-16,871	0,000
Sosyal Gelişim Sonrası	47,1	100	1,8	0,2		

Grup = Lise

* $p < 0,05$ Bağımlı İki Örnek T Testi

Tablo 6.8'de lise öğrencileri için ritimsel gelişim öncesi ve sonrası skorları ile sosyal gelişim öncesi ve sonrası skorları arasında bağımlı iki örnek t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6.8'e göre; Lise düzeyinde 100 öğrenci ile geliştirilen Ritmoterapi ritimsel ve sosyal gelişim ölçme aracı kullanılarak yapılan ölçümlerin duyarlılığının ve güvenilirliğinin belirlenmesi için ön uygulama ve son uygulamalarda verilen puanların ortalamaları arasındaki anlamlı/anlamsız farkın belirlenmesi Bağımlı gruplar Ttesti ile sağlanmaktadır. Analiz sonuçları incelendiğinde ritimsel gelişim sonrası skorlarının öncesi skorlar ile karşılaştırıldığında anlamlı biçimde büyüklüğü yapılan istatistiksel analiz sonunda görülmektedir. ($p < 0.05$, $t = -30,079$) Sosyal gelişim sonrası skorlarının öncesi skorlar ile karşılaştırıldığında anlamlı biçimde büyüklüğü yapılan istatistiksel analiz sonunda görülmektedir. ($p < 0.05$, $t = -16,871$)

Tablo 6.8'e göre; Lise düzeyindeki öğrencilerin Ritmoterapi uygulamaları öncesindeki ritimsel gelişim düzeylerinin ortalamasının $19,9 \pm 8,5$ olduğu, sonrasında ise $47,2 \pm 2,2$ olduğu görülmektedir. Sosyal gelişim düzeylerinin ise öncesinde $30,6 \pm 9,6$ olduğu, sonrasında ise $47,1 \pm 1,9$ olduğu görülmektedir. Bu durumda; Ritmoterapi uygulamalarının Lise öğrencilerinin zamana bağlı ritimsel gelişim düzeylerini ortalama $\pm \%137$; Sosyal gelişim düzeylerini $\pm \%53$ oranında artırdığı ispatlanmaktadır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ritmoterapi ölçeğinin güvenilirliğinin ikincil kanıtı, ön test/son test tutarlılığının değerlendirilmesi olarak tamamlanmıştır. Puanlar arası toplam tutarlılığı ‘Pearson’ kolerasyon formülü ile belirlenerek; İlkokul öğrencilerinde ritimsel gelişim skorların ortalamasının öncesi için $22,9 \pm 5,9$, sonrası için $47,1 \pm 1,9$ olması; İlkokul öğrencilerinde sosyal gelişim skorların ortalamasının öncesi için $26,1 \pm 7,2$, sonrası için $46,7 \pm 1,6$ olması, araştırma kapsamında oluşturulan Ritmoterapi beceri ölçeğinin toplam puanlar arası kolerasyon tutarlılığının olduğunu kanıtlamakla birlikte, İlk okul düzeyinde eğitim gören öğrencilerin ritimsel ve sosyal gelişim düzeylerini ölçmede kullanılabilirliğinin güvenilirliği bulunmaktadır.

Ortaokul öğrencilerinde ritimsel gelişim skorların ortalamasının öncesi için $24,2 \pm 7,1$, sonrası için $47,2 \pm 3,2$ olması; Ortaokul öğrencilerinde sosyal gelişim skorların ortalamasının öncesi için $30,9 \pm 7,7$, sonrası için $45,7 \pm 2,6$ olması, araştırma kapsamında oluşturulan Ritmoterapi beceri ölçeğinin toplam puanlar arası kolerasyon tutarlılığının olduğunu kanıtlamakla birlikte, Orta okul düzeyinde eğitim gören öğrencilerin ritimsel ve sosyal gelişim düzeylerini ölçmede kullanılabilirliğinin güvenilirliği bulunmaktadır.

Lise öğrencilerinde ritimsel gelişim skorların ortalaması öncesi için $19,9 \pm 8,5$, sonrası skorların ortalamasının $47,2 \pm 2,2$ olması; Lise öğrencilerinde sosyal gelişim skorların ortalamasının öncesi için $30,6 \pm 9,6$, sonrası için; $47,1 \pm 1,9$ olması, araştırma kapsamında oluşturulan Ritmoterapi beceri ölçeğinin toplam puanlar arası kolerasyon tutarlılığının olduğunu kanıtlamakla birlikte, Lise düzeyinde eğitim gören öğrencilerin ritimsel ve sosyal gelişim düzeylerini ölçmede kullanılabilirliğinin güvenilirliği bulunmaktadır.

Ritmoterapi ölçeği’nin ilkokul öğrencilerinin ritimsel gelişim skorlarının öncesi ve sonrası ile sosyal gelişim skorlarının öncesi ve sonrası değerleri arasında iki farklı zamanda uygulanan ‘Pearson mometler korelasyonu testi’ ile korelasyon katsayısının .70 den büyük olduğu ($p < .005$) tespit edilmektedir. Buna göre;

İlk okul öğrencilerinin Ritmoterapi uygulamalarındaki ritimsel gelişim öncesi skorları ile sonrası skorlarının anlamlı bir ilişkisi olmadığı ($p > 0.05$, $r = 0,040$); Sosyal gelişim öncesi skorları ile sonrası skorlarının anlamlı bir ilişkisi olmadığı yapılan istatistiksel analiz sonunda ($p > 0.05$, $r = -0,042$) tespit edilmektedir.

Ritmoterapi ölçeği'nin Ortaokul öğrencilerinin ritimsel gelişim skorlarının öncesi ve sonrası ile sosyal gelişim skorlarının öncesi ve sonrası değerleri arasında iki farklı zamanda uygulanan 'Pearson mometler korelasyonu testi' ile korelasyon katsayısının .70 den büyük olduğu ($p < .005$) tespit edilmektedir. Buna göre;

Orta okul öğrencilerinin Ritmoterapi uygulamalarındaki ritimsel gelişim öncesi skorları ile sonrası skorlarının anlamlı bir ilişkisi olmadığı ($p > 0.05$, $r = 0,051$); Sosyal gelişim öncesi skorları ile sonrası skorlarının anlamlı bir ilişkisi olmadığı yapılan istatistiksel analiz sonunda ($p > 0.05$, $r = -0,054$) tespit edilmiştir.

Ritmoterapi ölçeği'nin Lise öğrencilerinin ritimsel gelişim skorlarının öncesi ve sonrası ile sosyal gelişim skorlarının öncesi ve sonrası değerleri arasında iki farklı zamanda uygulanan 'Pearson mometler korelasyonu testi' ile korelasyon katsayısının .70 den büyük olduğu ($p < .005$) tespit edilmektedir. Buna göre;

Lise öğrencilerinin Ritmoterapi uygulamalarındaki ritimsel gelişim öncesi skorları ile sonrası skorlarının anlamlı bir ilişkisi olmadığı ($p > 0.05$, $r = -0,166$); Sosyal gelişim öncesi skorları ile sonrası skorlarının anlamlı bir ilişkisi olmadığı yapılan istatistiksel analiz sonunda ($p > 0.05$, $r = 0,974$) tespit edilmektedir.

Elde edilen korelasyon katsayıları Ritmoterapi ölçeği'nin zamana bağlı olarak üst düzeyde kararlı ölçümler yaptığını görülmektedir.

Ritmoterapi ölçeği'nin ölçümlerin duyarlılığının ve güvenilirliğinin ne derece kararlı ölçümler yaptığının kanıtlanması için; İlk Okul düzeyinde 100 öğrenci ile Ritmoterapi ritimsel ve sosyal gelişim ölçeği ile ölçülünerek yapılan öntest ve sontest puanlarının ortalama skorlarının başlangıç ve bitiş skorları arasında yapılan 'Bağımlı iki örnek t testi' sonucunda; İlk okul öğrencilerinin Ritmoterapi uygulamalarındaki ritimsel gelişim sonrası skorlarının, öncesi skorlar ile karşılaştırıldığında anlamlı biçimde

büyükülüğü ($p < 0.05$, $t = -40,008$); Sosyal gelişim sonrası skorlarının öncesi skorlar ile karşılaştırıldığında anlamlı biçimde büyükülüğü yapılan istatistiksel analiz sonunda ($p < 0.05$, $t = -27,884$) tespit edilmektedir.

Orta Okul düzeyinde 100 öğrenci ile Ritmoterapi ritimsel ve sosyal gelişim ölçeği ile ölçümlenerek yapılan öntest ve sontest puanlarının ortalama skorlarının başlangıç ve bitiş skorları arasında yapılan ‘Bağımlı iki örnek t testi’ sonucunda; Orta okul öğrencilerinin uygulamalardaki ritimsel gelişim sonrası skorlarının, öncesi skorlar ile karşılaştırıldığında anlamlı biçimde büyükülüğü ($p < 0.05$, $t = -32,836$); Sosyal gelişim sonrası skorlarının öncesi skorlar ile karşılaştırıldığında anlamlı biçimde büyükülüğü yapılan istatistiksel analiz sonunda ($p < 0.05$, $t = -17,837$) tespit edilmektedir.

Lise düzeyinde 100 öğrenci ile Ritmoterapi ritimsel ve sosyal gelişim ölçeği ile ölçümlenerek yapılan öntest ve sontest puanlarının ortalama skorlarının başlangıç ve bitiş skorları arasında yapılan ‘Bağımlı iki örnek t testi’ sonucunda; Lise öğrencilerinin uygulamalardaki ritimsel gelişim sonrası skorlarının, öncesi skorlar ile karşılaştırıldığında anlamlı biçimde büyükülüğü ($p < 0.05$, $t = -30,079$); Sosyal gelişim sonrası skorlarının öncesi skorlar ile karşılaştırıldığında anlamlı biçimde büyükülüğü yapılan istatistiksel analiz sonunda ($p < 0.05$, $t = -16,871$) tespit edilmektedir.

Araştırmada yapılan bağımlı gruplar T testi ile Ritmoterapi ölçeğinin, üst düzeyde duyarlı ve güvenilir ölçümler yapılabildiği görülmektedir.

Ritmoterapi Müzik ve Ritim Terapi alanında yetkinlik ve yeterlilik eğitimlerini tamamlayan Ritmoterapist eğitmenler ve M.E.B’e bağlı okullarda Ritmoterapi dersleri yapan öğretmenlerin; Ritmoterapi yöntemi uygulamalarının fayda ve yararlarını, bilimsel ve kanıta dayalı ispat edebilecekleri geçerliği ve güvenilirliği kanıtlanan Ritmoterapi ölçeği’ne erişimleri bu araştırma ile sağlanmıştır.

Ritmoterapi ölçeği’nin yapı geçerliğinin kanıtlanması için yapılan analiz sonucunda ritimsel ve sosyal gelişim düzey yapılarını ölçtüğü sonucuna ulaşılmıştır. Ölçek maddelerinin faktör yüklerinin kabul edilebilir sınırdan daha yüksek olması, beceri gelişimine yönelik yapı geçerliği ile ölçüm yaptığını tespit etmiştir.

Ritmoterapi ölçeği'nin ritimsel ve sosyal gelişim maddelerinin geçerliğinin kanıtlanması için 100 İlk Okul, 100 Orta Okul, 100 Lise öğrencisi ile her bir beceri için T Testi yapılarak, ölçekteki tüm maddelerin İlk Okul, Orta Okul ve Lise düzeyindeki öğrencilerin, ölçekteki hedef becerilerin guruplardaki anlamlı farklılığının saptanması ile ölçeğin madde geçerliliğinin olduğu, araştırmada tespit edilmiştir.

Ölçeğin uygulama sonunda ve uygulama öncesindeki puanları arasındaki kolerasyon sonuçlarının, korelasyon katsayısı olarak kabul edilebilir minimum değerin üzerinde olması ve standart sapma ile ortalama puanların öntest ölçümlerine göre, sontest'te daha düşük olması;

Güvenirliği ve geçerliği istatistiksel yöntemlerle sağlanan ölçeğin, hassas bir ölçme / değerlendirme ile Ritmoterapi uygulamalarındaki ritimsel ve sosyal becerileri ölçmede etkili bir ölçek olarak; İlk Okul, Orta Okul ve Lise düzeyinde eğitim gören, özellikle de uyum problemleri yaşayan ve/veya kaynaştırma programı ile farklı engel gruplarından olup, örgün eğitime katılan özel eğitim gereksinimli bireyler için kapsayıcı kullanışlılığı olduğunun bir göstergesidir.

Ritmoterapi ölçeği'nin kullanılması ile Ritmoterapi uygulamalarına katılan İlk Okul, Orta Okul ve Lise öğrencilerinin, Ritmoterapi uygulamalarının sağladığı ritimsel ve sosyal beceri kazanımlarını ölçme ve değerlendirme sürecinin güvenilirlik ve geçerlik düzeyinin artırılması sağlanmaktadır.

Araştırmada oluşturulan Ritmoterapi ölçeği'nin; Ritimsel ve sosyal beceri gelişimi olarak iki farklı beceri alanını ölçmeye yönelik olan ifadelerinin; 100 İlk Okul, 100 Orta Okul ve 100 Lise öğrencisinin Ritmoterapi uygulamalarının ritimsel ve sosyal beceri gelişimlerdeki faydaları ayırt etmesi, grupların başarı puanları arasındaki anlamlı farklılığın istatistiksel olarak belirlenmesi ile ispatlanmıştır.

Ayrıca; Araştırma verileri, 'p değerleri' üzerinden değerlendirildiğinde, Ritmoterapi ölçeği'nin madde geçerliği kanıtlanmakta, öntest ve sontest verilerine göre yapılan puanlar arası kolerasyon ile de kullanışlılığı kanıtlanmaktadır.

7.1 Öneriler

Öğretmen ve Eğitimci eğitimleri mezunu Ritmoterapist uzmanların, geçerliği ve güvenilirliği sağlanan bir Ritmoterapi ölçeğine olan ihtiyaçları ve halihazırda kullandıkları gelişim takip formları ile uygulamalarına katılan bireylerin ritimsel ve sosyal beceri gelişimlerinin takip edilebildiği fakat kanıta dayalı ispat niteliğine sahip bir ölçek ile gözlemlenen üst düzey beceri gelişimi verilerinin bilime, etiğe, eğitime ve alana üst düzeyde faydası olacağına yönelik bildirdikleri görüş ve talepleri dikkate alınarak; Okullarda seçmeli sosyal etkinlik dersi olarak yapılan Ritmoterapi Müzik ve Ritim Terapi uygulamalarının ritimsel ve sosyal beceri gelişim faydalarının, bilimsel olarak geçerli ve güvenilir ölçümler ile tespit edilebilmesi ve ölçülebilmesine yönelik ölçek, bu araştırma ile sağlanmış bulunmaktadır (EK – 11).

Ritmoterapi Müzik ve Ritim Terapi eğitim modülünde yer alan hedef ve kazanımlarına yönelik; Ritmoterapi derslerinin öğrencilerin ritimsel ve sosyal beceri gelişimlerinin net ifadeler ile belirlenmesi, araştırma kapsamında geliştirilen ölçeği ile sağlanmıştır.

Ritmoterapistlerin, uygulamalar ile ulaşmaları gereken nihayi kazanımları net ölçek ifadeler ile takip etmeleri, programın gelişim sürecindeki bulundukları noktayı belirlemeleri ve tamamlamaları gerekenleri farkedebilmelerinde Ritmoterapi ölçeği'nin üstün katkıları olacağı öngörülmektedir.

Ritmoterapi uygulamalarına katılan öğrencilerin ritimsel gelişim ve sosyal gelişim düzeylerinin ne denli iyileştiğinin kanıtlanarak;

Ritmoterapist/Öğretmen – öğrenci – veli geri bildirimlerinin ölçek değerleri takip edilerek sağlanması, birey'de geliştirilmesine ihtiyaç duyulan becerilerin nokta atışı ile tespit edilmesi ve müdahale stratejisinin yerindeliği hakkında üçlü bir yaklaşım ile sürecin takip edilebilmesi mümkün olacaktır.

Geri bildirimlerin, hızlı ve sistematik olarak verilmesinin eğitim sürecini olumlu yönde desteklemesinin yanında; Rehberlik Araştırma Merkez'i (R.A.M) ile sürecin takibi ve Bakanlık gelişim raporlarına kaydedilmesi halinde, Bakanlığın kurumsal kapasite artışının Ülkemiz gelişmişlik raporlarına yansımaları ve bu olumlu değerlerin yer

almasının fevkalade düzeyde katma değeri düşünüldüğünde, Ülkemizin uluslararası rekabet edebilirlik gücüne katkılarının olması da muhtemeldir.

Araştırma’da geliştirilen ölçekte, uygulamaların ritimsel beceri gelişimine olan faydaları 10 madde halinde; Sosyal beceri gelişimine olan faydaları 10 madde halinde belirtilmektedir. Uygulamaları gerçekleştiren Ritmoterapist eğitmenler ölçüt beceriler üzerinden gerçekleştirdikleri bilimsel ölçme-değerlendirmelerini, kullandıkları alışlagelmiş kişisel ölçme-değerlendirme yöntem ve teknikleri ile karşılaştırarak, eksiklerini gözden geçirme olanağına sahip olabileceklerdir.

Ritmoterapi ölçeği’nde yer alan hedef becerilerin özellikle ritimsel ve sosyal beceriler başlığı altında iki bölüm halinde olması, anlık becerilerin değerlendirilmesine yöneliktir. Beceri gelişiminin doğası gereği, devinışsel alana etkisi bulunmaktadır. Fiziksel ve Zihinsel beceriler ölçekte, ‘Ritimsel Beceri Gelişimi’ başlığı altında; Duygusal ve Bilişsel beceriler ölçekte ‘Sosyal Beceri Gelişimi’ başlığı altında değerlendirilebilmektedir. Buradan yola çıkarak, Ritmoterapi yöntemi uygulamalarının öğrencilerin ritimsel ve sosyal beceri gelişimine olan etkilerinin farklı çalışmalar ile araştırılması, Ritmoterapi yöntemi uygulamalarına yeni bakış açıları kazandırılması bakımından önemlidir.

Ritmoterapi ölçeğinin; Müzik dersi içeriğindeki solfej ders içeriğinde de kullanılması için hiçbir yönlendirme ve/veya tavsiye bulunmamaktadır. Yanlış yaklaşım ve tasarruflar ile öğrencilerin solfej eğitimi kazanımlarının Ritmoterapi ölçeği ile ölçülmesi tavsiye edilmemektedir. Buna karşın;

Müzik Terapi uygulamalarında öncü yöntemlerden olan Ritmoterapi uygulamaları için geliştirilen ölçeğin, Müzik Terapi uygulamalarında kullanılabilmesi, hedef becerilerin katsayıları üzerinde değişiklik yapılmadan ve geçerlik, güvenirlik çalışmaları yapılmış halde kullanılması mümkündür.

Okullarda, mesleki müzik eğitimi kurumlarında, güzel sanatlar liselerinde ve spor liselerinde mevcut olan müzik derslerindeki gelişim düzeylerinin ölçülebilmesi için, öğretim programlarının incelenerek, Ritmoterapi ölçeği içeriğinde bulunmayan özgün beceri kavram ve ifadeler üzerinden katsayıları istatistiksel yöntemlerle belirlenen ve

geçerlik, güvenirlik çalışmaları yapılan yeni ölçeklerin geliştirilerek kullanılabileceği düşünülmektedir.

Araştırma; Ritmoterapi uygulama derslerine katılan 100 İlk Okul, 100 Orta Okul ve 100 Lise düzeyinde eğitim gören öğrenci katılımıyla tamamlanmıştır. Ritmoterapi uygulamalarının İlkokul öğrencilerinin zamana bağlı ritimsel gelişim düzeylerini ortalama $\pm$ %105; Sosyal gelişim düzeylerini $\pm$ %78 oranında artırdığı; Ortaokul öğrencilerinin zamana bağlı ritimsel gelişim düzeylerini ortalama $\pm$ %95; Sosyal gelişim düzeylerini $\pm$ %47 oranında artırdığı ve Lise öğrencilerinin zamana bağlı ritimsel gelişim düzeylerini ortalama $\pm$ %137; Sosyal gelişim düzeylerini $\pm$ %53 oranında artırdığı görülmektedir. Genel bir ortalama yapılması halinde zamana bağlı, Ritmoterapi uygulamalarının; İlkokul, Ortaokul ve Lise öğrencilerinin ritimsel gelişimlerini $\pm$ %112, sosyal gelişimleri ise $\pm$ %59 oranında artırdığı söylenebilir.

Tablo 7.1 Ritmoterapi'nin Ritimsel ve Sosyal Beceri Gelişimine Etki Oranları

Katılımcı Grup	İLK OKUL	ORTA OKUL	LİSE	Nihai Fayda Oranı
Ritimsel Beceri Gelişimi	$\pm$	$\pm$	$\pm$	$\pm$
Ortalama Artış Oranı	% 105	% 95	% 137	% 112
Sosyal Beceri Gelişimi	$\pm$	$\pm$	$\pm$	$\pm$
Ortalama Artış Oranı	% 78	% 47	% 53	% 59

Ritmoterapi ölçeği'nin; Örgün eğitimin her kademesini kapsayıcı niteliği ve üst düzeyde istatistiksel geçerlik ve güvenirlik oranları bulunmaktadır. Ritmoterapi uygulamalarının ritimsel ve sosyal beceri gelişimine fayda düzeyinin artırılması için; Psikolojik danışma/rehberlik, müzik, beden eğitimi ve ilköğretimde müzik derslerini yürüten sınıf öğretmenlerinin Ritmoterapi eğitim programlarına katılımının artırılarak, Ritmoterapi Müzik ve Ritim Terapi yöntemine erişimleri sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adrian, E.D., & Matthews, B.H.C. (1934). The Berger rhythm, potential changes from the occipital lobes in man. *Brain*, Inc 57, 355-384
- Atılğan, E.O. (2003). *Ritm eğitiminin kompleks cimnastik beceri öğrenimi ve motor özellikler üzerine etkisinin değerlendirilmesi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S., ve Bıçak, B. (2006). *Geleneksel-alternatif ölçme ve değerlendirme*. Pegema Yayıncılık.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Pegema Yayıncılık.
- Baydağ, C. (2012). *Görme engelli bireylerin sosyalleşme sürecinde verilen müzik eğitiminin, müzikal motivasyon, müziksel ilgi ve müzik yaşantılarına etkisi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi ABD.
- Boshkoff, R. (1991). *Lesson Planning the Kodály Way*. Music Educators Journal. 30-34.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. 32, 470-83.
- Büyüköztürk, Ş. (2006). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem A Akademi.
- Chosky, L. (1986). *Teaching Music in Twentieth Century*. New Jersey: Prentice-Hall. 1-126
- Cramer, D. & Howitt, D.L. (2004). *The SAGE dictionary of statistics: A practical resource for students in the social sciences*. Londra: SAGE. 89
- Cumhurbaşkanlığı, (2018). Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Kararnağme. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180710-1.pdf>. Erişim Tarihi: 29.05.2023
- Çevik, B.D. (2007). Müzik öğretim yöntemlerinden orff müzik öğretisine genel bir bakış. *BAÜ FBE Dergisi*, 9(1), 95-100

- Dalkıran, E. (2008). Keman eğitiminde performansın ölçülmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 116-136.
- Dere, Z. (2008). *Ankara il merkezindeki anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin müzik eğitiminde yaşadıkları sorunların incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dilli, R., ve Bölükoğlu, H. İ. (2014). Çoklu zeka kuramına göre hazırlanan sanatsal etkinliklerin öğrencilerin tasarım ilkelerinden ritim konusunu öğrenmelerine etkisinin incelenmesi, *Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt 3, Sayı 8, ISSN: 2147-0928, 19-35
- Dündar, M. (2003). Anaokulu ve İlköğretimin Birinci Sınıfında Ritim Eğitimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 171-180
- E.H.K, (2005). Engelliler Hakkında Kanun. <https://mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5378.pdf>. Erişim Tarihi:12.07.2022
- Ekitap. (2022, 20 Kasım). El kanun fit-tıb. Yazma Eserler Kurumu. http://ekitap.yek.gov.tr/urun/el-kanûn-fi-t-tib-tercumesi_632.aspx.
- Ercan, İ. ve Kan, İ. (2004). Ölçekte güvenirlik ve geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 30 (3), 211-216
- Eren, E. K. (2019). Emile Jaques-Dalcroze ve ritmik yöntemi. *Eurasian Journal of Music and Dance*, (14), 131-145. DOI: 10.31722/ejmd.584371
- Eripek, S. (1996). Zihinsel Engelli Çocukların Tanımı. *Anadolu Üniversitesi Eitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, 81-87
- Ertaş, İ. (2022). *Kekeme çocuklarda uygulanan zenginleştirilmiş kekemelik müdahale programının etkinliği*. [Doktora Tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi Özel Eğitim ABD, 39-40
- Goldman, D. (1952). The effect of rhythmic auditory stimulation on the human EEG, *Electroencephalography and Clinical Neurophysiology*, Inc 4, 370
- Gönüllüyüzbiz, (2021). <https://gonulluyuzbiz.gov.tr/Activity/Detail/51307>. Erişim Tarihi: 14.06.2022
- Güvenç, O.R. (2002). Eski Türklerde müzik ile tedavi. *Türkler*. Cilt 3. Yeni Türkiye Yayınları. 460-467.
- Hasgül, E. (2020). Sosyal hizmet eğitiminde sanat, sanat terapisi ve sanat eğitiminin önemi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(2), 1322

- HBOGM. (2019). Ritmoterapi müzik ve ritim terapi kurs programı. <http://hbogm.meb.gov.tr>. Erişim Tarihi: 25.05.2023
- IBM, (2023). IBM SPSS Advanced Statistics Versiyon 25. <https://www.ibm.com/support/pages/downloading-ibm-spss-statistics-25>. Erişim Tarihi: 30.05.2023
- İpşiroğlu, N. (1998). *Sanattan güncel yaşama*, Pan Yayıncılık, 41
- İslam Ansiklopedisi. (2022, Kasım 19). El musika-i kebir, <https://islamansiklopedisi.org.tr/el-musikal-kebir>.
- Karkın, A.M., Kılıç, I. (2011). Oyun, dans ve müzik dersinin müzik öğretmenliği mesleği açısından yeri ve önemi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt 19, No 1, 103-112
- Kayım, G. (2017). *Dünya'da müzik terapi tarihi ve eğitimi*. s.75
- Kitzinger, j. (1995) Qualitative research. Introducing focus groups. *Bmj*, (7000), 299-302
- Kurnaz, M., Yiğit, N. (2010). Fizik tutum ölçeği: geliştirilmesi, geçerliği. *Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 4(1), 29
- Kvale, S. (1994). *Interviews: An introduction to qualitative research interviewing*. Sage Publications Inc, 411
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel psychology*, 28(4), 563-575
- Likya, (2019). <https://www.instagram.com/likyaormankampi/>. Erişim Tarihi: 14.06.2022
- Maxfield, M.C. (1990). Effects of rhythmic drumming on EEG and subjective experience. <http://search.proquest.com/docview/303885457> Erişim Tarihi: 30.05.2016
- Megep, (2007). Mesleki eğitim ve öğretimin güçlendirilmesi projesi. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Hareket%20Ve%20Ritim.pdf. Erişim Tarihi: 25.05.2023
- Milli Eğitim Bakanlığı, (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1739.pdf>. Erişim Tarihi: 29.05.2023

- Milli Eğitim Bakanlığı, (2016). Yaygın eğitim çerçeve kurs programı. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_12/01103015_yaygin_egitim_kurumlari_cerceve_kurs_programi.pdf. Erişim Tarihi: 29.05.2023
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). *Çocuk gelişimi eğitimi müzik etkinlikleri*. MEB Yayınları, 2-16
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2018). Hayat boyu öğrenme kurumları yönetmeliği. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/04/20180411-13.htm>. Erişim Tarihi: 29.05.2023
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2018). Talim terbiye kurulu kararları. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_02/21170711_fihrist_2018.pdf. Erişim Tarihi: 29.05.2023
- Neher, A. (1962). A physiological explanation of unusual behavior in ceremonies involving drums. *Human Biology*, Inc 34, 151-60
- Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö., Şahin, F., Kandır, A. & Turla, A. (2006). *Müziğin okul öncesi eğitimde kullanılması*. Kök Yayıncılık
- Özçelik, D.A. (2010). *Ölçme ve değerlendirme*. Pagem Akademi
- Özdemir, G. (2010). *Müziksel okuma (Solfej) performans testi tasarımı*. [Doktora Tezi]. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar ABD.
- Özkul, M.K. (2011). *Müziksel kavrama sürecinde bedenin rolü*. [Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
- Questionpro, (2022). Örneklem. <https://www.questionpro.com/blog/tr/ornekleme-turleri-orneklerle-ornekleme-yontemleri/>. Erişim Tarihi: 22.07.2022
- Rehabilitasyon, (2019). https://www.rehabilitasyon.com/kurum/ritmoterapi_muzik_ve_ritim_terapi_egitim_merkezi/egitimler. Erişim Tarihi: 27.05.2023
- Ritmoterapi, (2017). Ritmoterapi müzik ve ritim terapi akademisi. <https://www.ritmoterapi.com/ritmoterapi-akademi/>. Erişim Tarihi: 16.11.2022
- Rutherford, L. (1997). *Principles of shamanism*. Harper Collins Publishers: New York, 102
- Sağlık Bakanlığı (2023). <https://daricafarabieah.saglik.gov.tr/TR-124988/eegelektroensefalografi-nedir.html>. Erişim Tarihi: 27.05.2023

- Selçuk, Z. (2000). *Gelişim ve öğrenme*, Nobel Yayınları, 17
- Sönmez, V. (2011). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Anı yayınları
- Suzuki, S. (1981). *Ability development from age zero*, Miami: Warner Brothers Publications, s.20.
- Şakalar, Y.G., ve İlhan, Y.S. (2020). *Kahramanmaraş ili halk eğitim merkezlerindeki müzik kursları üzerine bir değerlendirme*. Kahramanmaraş Araştırmaları. Palet Yayınları, ISBN: 978-625-7057-77-6, 349
- Şendurur, Y., ve Dolunay, A. B. (2002). *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 22, Sayı 1, 165-174
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Yayınevi
- Tekin, H. (2000). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Yargı yayınları, 232
- Türk Dil Kurumu, (2023 Mayıs 27), <https://sozluk.gov.tr>.
- Töreyin, A. M. (2000). Eğitim fakültelerinin müzik öğretmenliği lisans programlarındaki şarkı söyleme eğitimi “bireysel ses eğitimi” dersinin ölçme ve değerlendirme sorunları. *Çağdaş Eğitim Aylık Eğitim-Öğretim Dergisi*, 296, 29-36.
- Tunçer, D.Ö. (2012). *Okul öncesi eğitiminde Dalcroze yaklaşımı*, 1
- Ünsal, S., Bağçeci, B., Meşe, N.N. & Korkmaz, F. (2015). Eğitimin işlevlerini değerlendirme ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 245-265.
- Walker, S.S. (1972). in Ceremonial spirit possession in Africa and Afro-America referenced in Rouget. *Retrieved from E-Book of Articles*, 17-24
- Wiggins, G.P. (1993). *Assessing student performance*. San Fransisco Jossey-Bass Publishers
- Wilson, B.L., & Smith, D.S. (2000). Music Therapy Assessment in School Settings: A Preliminary nvestigation. *by the American Music Therapy Association Journal of Music Therapy*, Vol 37, 95-117
- Yarar, B. (2010). *Müzik öğretmenliği lisans programındaki “bireysel ses eğitimi” dersine yönelik performans ölçeği geliştirme çalışması*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yavuzer, H. (1999). *Çocuk Psikolojisi*. Remzi Kitabevi, 42

Yeşilyurt, S., Çapraz, C. (2018). Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliği için bir yol haritası. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 20(1), 251-264.

Yılma, G. (2007). Zihinsel engelli çocuklarda müzik terapi yöntemlerinde kullanılan müzik aletleri üzerine bir inceleme, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 7(33) 890-900. Issn: 1307-9581

Yılmaz, V.F. (2022). Ritim ile kitle manipülasyonu. *Otuzyedi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(1), 122-140

Yükselsin, İ.Y., Berrakçay, O. (2010). Bir müziksel terapi modeli olarak etkileşimli ritim tekrarı alıştırmaları'nın otistik spektrum bozuklukları olan çocuklardaki problem davranışların azaltılmasındaki etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Vol 3/10, 661-673

Aosa, (2006). <http://www.aosa2.org>. Erişim tarihi: 02.06.2022

EKLER

EK - 1 Ritmoterapi Ölçeği

RİTİMSEL BECERİ GELİŞİMİ					
Birey İfadeleri	Ritmoterapist Görüşleri				
	Başarılı	Az Başarılı	Aynı	Başarısız	Çok Başarısız
Vuruş sayılarını sayma					
Farklı materyaller kullanarak ritim oluşturma					
Farklı uzunlukları ile ritim oluşturma					
Ritim vuruşlarının devamlılığını sağlama					
Ritim vuruşlarını doğru zamanda yapma					
Ritim vuruşlarını farklı hızlarda uygulama					
Ritim vuruşlarında nüans (Piano / Forte) yapma					
Ritim vuruşlarını tekrarlama					
Ritim vuruşlarının başlangıç ve bitiş vuruşlarını doğru anda yapma					
Aynı zaman süresinde, farklı süreleri (Half / Double) olan vuruşlar yapma					
SOSYAL BECERİ GELİŞİMİ					
Birey İfadeleri	Ritmoterapist Görüşleri				
	Başarılı	Az Başarılı	Aynı	Başarısız	Çok Başarısız
Sınıf içi iletişim-uyum					
Dikkat-konsantrasyon					
Sakinleşme-rahatlama					
Kendini özgüvenli şekilde ifade etme					
Özgün fikirlerini ifade etme					
Farklı görüşleri kabul etme					
Ritim çalgısı ile temasta bulunma					
Algılama becerilerinde ilerleme					
Beden koordinasyonu sağlama					
Grup çalışması yapma					